

AGDUPT

ADdressing skills mismatching in the green sector through Digital Upskilling of veT

D3.1 Ndërlidhja e ofrimit të AFP-së dhe sektorit të biznesit të gjelbër

Manual

Centro Superior de Formación Europa-Sur, SA

CESUR

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mbajnë përgjegjësi për to.

**Co-funded by
the European Union**

Informacioni i dorëzueshëm

Akronimi i projektit	ADDUPT
Titulli i Projektit	Adresimi i mospërputhjes së aftësive në sektorin e gjelbër përmes Përmirësimit të aftësive Digjitale të Arsimit & Formimit Profesional
Kohëzgjatja e projektit	01.01.2023 – 31.12.2025
Numri i referencës së projektit	101092390
WP	WP3 – Korniza e Integruar e Ndërtimit të Kapaciteteve për AFP-në
Detyra	T3.1
I dorëzueshëm	D3.1 Ndërlidhja e ofrimit të AFP-së dhe sektorit të biznesit të gjelbër: Manual
Statusi	Drafti i dytë
Numri i versionit	3.0
Përgjegjëse e dorëzimit	CESUR
Niveli i diseminimit	BE
Data e përfundimit	31.01.2024
Data e dorëzimit	

Koordinatori i projektit

Emri	
Organizata	CENTRO SUPERIOR DE FORMACION EUROPA-SUR SA - CESUR
Email	info@cesurformacion.com
Adresa:	Calle Tomás Heredia 12, Málaga, Spanjë

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

Historiku i versionit

Versioni	Data	Autori	Përshkrimi
1.0	08.01.2024	CESUR	Drafti i parë
2.0	22.01.2024	CESUR	Komentet e partnerëve
3.0	26.01.2024	CESUR	Drafti i tretë dhe i fundit

Lista e autorëve

Emri	Organizata
Raquel Plaza	CENTRO SUPERIOR DE FORMACION EUROPA-SUR SA - CESUR

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

Tabela e Përmbajtjes

<i>D3.1 Ndërlidhja e ofrimit të AFP-së dhe sektorit të biznesit të gjelbër</i>	1
<i>Manual</i>	1
• Informacioni i dorëzueshëm	2
• Koordinator i projektit.....	2
• Historiku i versionit.....	3
<i>Lista e shkurtesave</i>	6
• Përmbledhja ekzekutive	7
<i>Kontekst</i>	9
<i>Prezantimi</i>	10
<i>Kapitulli 1: Vështrim i përgjithshëm i Sektorit të Gjelbër</i>	11
• Sektori i Gjelbër & Punët e Gjelbra (Përkufizim).....	12
• Iniciativat e Politikave: Marrëveshja e Gjelbër e BE-së	15
• Specifikat e ADDUPT: Rezultatet kryesore nga D2.2. Trendet dhe Nevojat në Ndryshim të Analizës së Sektorit të Gjelbër	16
<i>Kapitulli 2: Arsimi dhe Formimi Profesional (AFP)</i>	21
• Rëndësia e AFP-së.....	21
• Përfitimet e AFP-së	22
Përfitimet e AFP-së për shoqërinë.....	30
Përfitimet e AFP-së për industrinë	32
Përfitimet e AFP-së për nxënësit dhe punëtorët	33
Përfitimet e AFP-së për institucionet e AFP-së.....	34
• Sfidat	36
• D2.3 Konkluzione nga rezultatet e Konsultimit të Grupit të Ekspertëve në Vendet e BP	39

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

Kapitulli 3: Mekanizmi për Diagnostifikimin e Nevojave të Biznesit..... 41

- D2.4 Diagnoza e Nevojave të Biznesit në Sektorin e Gjelbër: Mjeti i Përdorur dhe Rezultatet Kryesore 41
- Qëllimi dhe Objektivat 42
- Metodologjia: Analiza, Konsultimi dhe Verifikimi 42
- Roli i palëve të ndryshme të interesit 44
- Operacioni dhe përditësimet e vazhdueshme 47

Kapitulli 4: Analiza e mospërputhjes ndërmjet ofertës së AFP-së dhe nevojave të tregut të punës 49

- Të analizohen mospërputhjet e konstatuara ndërmjet ofertës së formimit profesional dhe nevojave të kompanive në Sektorin e Gjelbër 49
- D2.3 Rezultatet e Konsultimit të Grupeve të Ekspertëve..... 50
- D2.4 Diagnoza e Nevojave të Biznesit në Sektorin e Gjelbër..... 50

Kapitulli 5: Kalimi i hendekut 51

- Mjetet dhe metodat për të inkorporuar Mekanizmin..... 51
- Strategjitë për të kapërcyer hendekun 55
- D2.4 Diagnoza e Nevojave të Biznesit në Sektorin e Gjelbër..... 57

Konkluzione 57

- Trendet në zhvillim 57
- Tranzicioni Ekologjik..... 58
- Rekomandimet e politikave..... 59
- Plani i Veprimit për Institutet e AFP-së (Udhëzues për krijimin e Planeve të Veprimit për Institutet e AFP-së – CESIE) 61

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

Lista e shkurtesave

Akronimi	Përshkrimi
WP	Paketa e Punës
AFP	Arsimi dhe Formimi Profesional
BP	Ballkani Perëndimor
EU	Bashkimi Evropian
MGJE	Marrëveshja e Gjelbër Evropiane
TIK	Teknologjitë e Informacionit dhe Komunikimit

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

Përmbledhje ekzekutive

Në një botë ku shqetësimi për qëndrueshmërinë dhe ruajtjen e mjedisit është vazhdimisht në rritje, sektori i biznesit të gjelbër është bërë një komponent thelbësor në ndërtimin e një të ardhmeje më të drejtë dhe miqësore me mjedisin. Ky sektor përfshin industri dhe aktivitete të ndryshme ekonomike që përpiqen të minimizojnë ndikimin e tyre mjedisor dhe të promovojnë praktika të qëndrueshme biznesi, duke filluar nga energjia e rinovueshme deri te menaxhimi i mbetjeve dhe bujqësia e qëndrueshme. Në këtë tranzicion drejt një ekonomie më të gjelbër, sipërmarrja e gjelbër luan një rol kyç.

Megjithatë, pavarësisht rëndësisë së tij, sektori i biznesit të gjelbër përballet me sfida të rëndësishme në lidhje me trajnimin dhe aftësitë e nevojshme për të vepruar në mënyrë efektive dhe të qëndrueshme. Teknologjia me zhvillim të shpejtë, ndryshimi i rregulloreve mjedisore dhe kërkesat e konsumatorëve gjithnjë e më të ndërgjegjshëm ndaj mjedisit kërkojnë një gamë të larmishme aftësish dhe njohurish nga profesionistët e biznesit të gjelbër.

Manuali "D3.1 Ndërlidhja e ofrimit të AFP-së dhe sektorit të biznesit të gjelbër" trajton në mënyrë gjithëpërfshirëse këto sfida dhe propozon zgjidhje konkrete.

Manuali thekson rëndësinë e arsimit dhe trajnimit profesional (AFP) në përgatitjen e punëtorëve për tregun e punës, veçanërisht në kontekstin e ndryshimeve klimatike dhe tranzicionit ekologjik. Ai thekson se AFP duhet të përshtatet në mënyrë dinamike me nevojat në ndryshim të sektorit të gjelbër, i cili mbulon një gamë të gjerë aktivitetsh, nga energjia e rinovueshme dhe efikasiteti i energjisë deri te menaxhimi i mbetjeve dhe restaurimi i mjedisit.

Punimi nënvizon nevojën për trajnim të dyfishtë, duke kombinuar arsimin në institucione dhe trajnimin në kompani, për të përmirësuar harmonizimin me sektorë dhe aftësi specifike. Ai gjithashtu thekson rëndësinë e përshtatjes dhe zgjerimit të aftësive, monitorimit të vazhdueshëm të ofertës dhe kërkesës dhe rritjes së rikualifikimit dhe punësimit, veçanërisht në sektorët në zhvillim si digjitalizimi dhe gjelbërimi.

Për më tepër, manuali thekson nevojën për të ofruar trajnime falas dhe të njohura në aftësitë digjitale, duke pasur parasysh peshën në rritje të digjitalizimit në të gjithë sektorët, duke përfshirë edhe atë të gjelbër. Ai gjithashtu nënvizon se AFP duhet të

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

përafrohet në një mënyrë koherente me udhëzimet e politikave për një tranzicion të drejtë drejt ekonomive dhe shoqërive të qëndrueshme mjedisore.

Dokumenti ofron gjithashtu një vizion gjithëpërfshirës të sektorit të gjelbër, duke e përcaktuar atë si një model ekonomik që kërkon zhvillim të qëndrueshëm dhe të barabartë, duke minimizuar ndikimin mjedisor dhe duke promovuar drejtësinë sociale. Ky sektor ofron mundësi të konsiderueshme për investime dhe krijimin e vendeve të punës. Rritja e tij është kritike për të ardhmen e ekonomisë dhe planetit tonë.

Për ta përmbledhur, manuali "D3.1 Ndërlidhja e ofrimit të AFP-së dhe sektorit të biznesit të gjelbër" ofron një udhëzues gjithëpërfshirës për ata që janë të interesuar në arsimin dhe trajnimin profesional (AFP) dhe përshtatjen e tij me nevojat në ndryshim të sektorit të gjelbër. Ai thekson rëndësinë e AFP-së në përgatitjen e punëtorëve për tregun e punës dhe nënvizon nevojën për AFP fleksibël dhe largpamëse për të adresuar sfidat dhe mundësitë e sipërmarrjes së gjelbër në ndërtimin e një të ardhmeje më të qëndrueshme dhe të barabartë në një botë të ndërgjegjshme për mjedisin.

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

Kontekst

Përmbledhja e Projektit: Agjenda e zgjerimit të BE-së për rajonin e Ballkanit Perëndimor (BP) identifikon fusha të ndryshme që kërkojnë vëmendje, me situatën e tregut të punës duke qenë një shqetësim kryesor. Ndërsa rimëkëmbja ekonomike e rajonit tregon përparim premtues, një sfidë kritike vazhdon në formën e një mospërputhje të konsiderueshme midis aftësive dhe kompetencave të ofruara dhe kërkesave të bizneseve. Për të adresuar këtë çështje, projekti ADDUPT u iniciua me një fokus të veçantë në forcimin e lidhjes ndërmjet ofrimit të Arsimit dhe Trajnimit Profesional (AFP) në Ballkanin Perëndimor dhe sektorit të gjelbër në zhvillim në tregjet e tyre të punës.

Projekti ADDUPT ka përcaktuar disa objektiva që synojnë forcimin e sistemit të AFP-së në rajon dhe nxitjen e një marrëdhënieje të frytshme me sektorin dinamik të gjelbër. Së pari, ai kërkon të zhvillojë një mekanizëm për diagnostikimin e nevojave të biznesit në sektorin e gjelbër, duke siguruar kështu një përafrim në kohë dhe gjithëpërfshirës ndërmjet ofrimit të AFP-së dhe kërkesave në zhvillim të industrive të ndërgjegjshme për mjedisin. Projekti synon gjithashtu të ofrojë një analizë të thellë të sektorit të gjelbër në vendet pjesëmarrëse, përkatësisht Shqipëri, Bosnjë dhe Hercegovinë dhe Mal të Zi.

Projekti thekson gjithashtu mbështetjen për trajnerët dhe stafin e AFP-së në Ballkanin Perëndimor, duke synuar krijimin e lidhjeve fleksibël dhe ndërvepruese ndërmjet AFP-së dhe tregut të punës. Duke ndërtuar kapacitetin e institucioneve të BP-AFP për të përfshirë nevojat e tregut të gjelbër të punës në dispozitat e tyre të trajnimit. Projekti synon të rrisë potencialin e punësimit të nxënësve të BP-AFP dhe t'i pajisë ata me aftësitë e nevojshme për të lulëzuar në sektorin e gjelbër në zhvillim.

Për të arritur këto qëllime, projekti ADDUPT ka prioritet zhvillimin e vazhdueshëm profesional të mësuesve dhe trajnerëve të AFP-së në Ballkanin Perëndimor. Theksi mbi trajnimin dhe ngritjen e aftësive synon të forcojë cilësinë e sektorit të AFP-së, duke siguruar që ai të mbetet i përshtatshëm dhe i përgjegjshëm ndaj kërkesave gjithnjë në ndryshim të tregut të punës. Ndërsa adreson nevojat e sektorit të gjelbër në zhvillim, projekti synon gjithashtu të nxisë një marrëdhënie simbiotike midis institucioneve të AFP-së dhe bizneseve, duke përafruar ofrimin e AFP-së me nevojat specifike të sektorit të gjelbër.

Në përgjithësi, projekti ADDUPT përfaqëson një përpjekje të përbashkët për të përmirësuar cilësinë e arsimit dhe trajnimit të AFP-së në Ballkanin Perëndimor, duke adresuar njëkohësisht nevojat specifike të sektorit të gjelbër në zhvillim. Duke kapërcyer hendekun e aftësive dhe duke lehtësuar bashkëpunimin produktiv midis AFP-së dhe tregut të punës, ky projekt përpiqet të kontribuojë në rritjen dhe zhvillimin e qëndrueshëm të rajonit të Ballkanit Perëndimor.

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

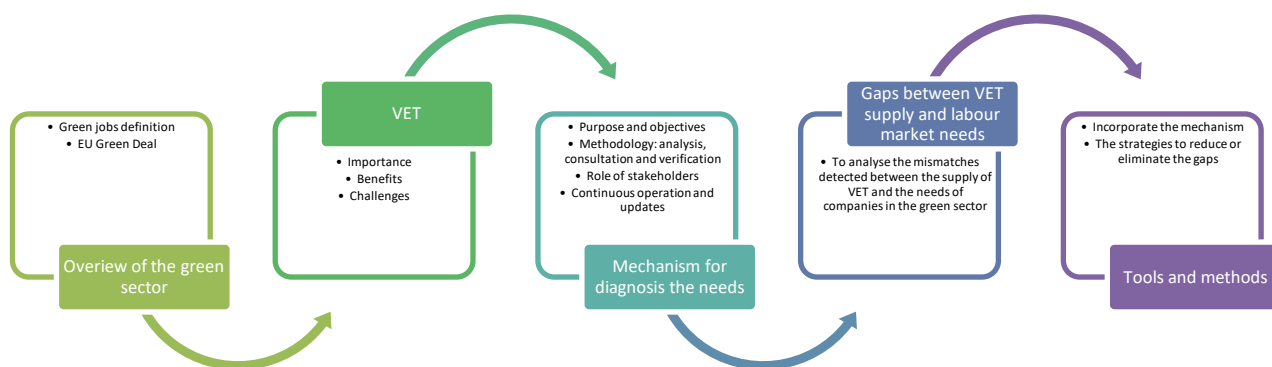
Prezantimi

Arsimi dhe Aftësimi Profesional (AFP) luan një rol kyç në përgatitjen e punëtorëve për tregun e punës. Në një kontekst të ndryshimeve klimatike dhe tranzicionit ekologjik, është më e rëndësishme se kurrë që AFP të përshtatet me nevojat në ndryshim të sektorit të gjelbër.

Sektori i gjelbër mbulon një gamë të gjerë aktiviteteve, nga energjia e rinovueshme dhe efikasiteti i energjisë deri te menaxhimi i mbetjeve dhe restaurimi i mjedisit. Ky sektor po rritet me shpejtësi dhe pritet të gjenerojë miliona vende të reja pune në vitet e ardhshme.

Megjithatë, ka sfida të rëndësishme në përshtatjen e AFP-së me nevojat në ndryshim të sektorit të gjelbër. Së pari, programet e AFP-së duhet të përditësohen për të pasqyruar tendencat më të fundit teknologjike dhe shkencore. Së dyti, trajnerët duhet të jenë të përgatitur për të ofruar trajnime në aftësitë dhe njohuritë e nevojshme për të punuar në sektorin e gjelbër. Së treti, punëdhënësit duhet të jenë të gatshëm të punësojnë punëtorë me trajnime të AFP-së.

Manuali "Ndërlidhja e Ofrimit të AFP-së dhe Sektorit të Biznesit të Gjelbër" synon të shërbejë si një udhëzues gjithëpërfshirës për palët e interesuara të AFP-së për të përshtatur kurrikulat me nevojat në ndryshim të sektorit të gjelbër. Ky dokument përfshin të dhëna dhe njohuri nga disa rezultate për të ofruar një perspektivë 360 gradë mbi këtë temë.

Audienca kryesore për këtë manual janë politikëbërësit, mësuesit dhe drejtuesit e biznesit të përkushtuar ndaj AFP-së dhe zhvillimit të sektorit të gjelbër. Politikëbërësit mund ta përdorin manualin për të zhvilluar politika dhe programe të AFP-së që u përgjigjen nevojave të sektorit të gjelbër. Mësuesit mund ta përdorin manualin për të përditësuar programet e tyre të AFP-së dhe për të siguruar që ata janë duke përgatitur punëtorët për mundësitë e sektorit të gjelbër. Drejtuesit e biznesit mund ta përdorin manualin për të kuptuar nevojat e AFP-së të punëtorëve të tyre dhe për të investuar në trajnimin e punonjësve të tyre.

Kapitulli 1: Vështrim i përgjithshëm i Sektorit të Gjelbër

Sektori i gjelbër, i njohur gjithashtu si ekonomia e gjelbër, i referohet aktiviteteve ekonomike që synojnë të përmirësojnë mirëqenien njerëzore dhe barazinë sociale duke reduktuar ndjeshëm rreziqet mjedisore dhe mungesat ekologjike. Në formën e saj më të thjeshtë, mund të thuhet se është një ekonomi me karbon të ulët, burime efikase dhe shoqërore gjithëpërfshirëse.

Për sa i përket madhësisë, sektori i gjelbër po rritet me shpejtësi në mbarë botën, dhe veçanërisht në Evropë. Marrëveshja e Gjelbër Evropiane, një iniciativë e Komisionit Evropian, synon të transformojë BE-në në një ekonomi moderne, efikase në burime dhe konkurruese, me synimin që të mos ketë emetime neto të gazeve serrë deri në vitin 2050. Një e treta e investimit prej 1.8 trilionë euro i planit të rimëkëmbjes së brezit të ardhshëm të BE-së dhe buxhetit shtatëvjeçar të BE-së do të financojnë Marrëveshjen e Gjelbër Evropiane¹.

Sa i përket rëndësisë së sektorit të gjelbër, është thelbësore të adresohen sfidat e ndryshimit të klimës dhe degradimit të mjedisit. Marrëveshja e Gjelbër Evropiane nuk është një luks, por një rrugë shpëtimi nga kriza e COVID-19. Për më tepër, sektori i gjelbër ka potencial për të krijuar vende pune dhe për të gjeneruar mundësi të reja biznesi.

Zbatimi i suksesshëm i Marrëveshjes së Gjelbër Evropiane përballet me sfida të rëndësishme, si nevoja për investime masive në infrastrukturë dhe teknologji të qëndrueshme, koordinimi i investimeve në nivel rajonal dhe kombëtar dhe çështja kritike se si të financohet ky tranzicion drejt një ekonomie më të gjelbër. Përshtatja e fuqisë punëtore me kërkesat e sektorit të gjelbër është thelbësore, por përfshin procese të kushtueshme dhe komplekse të trajnimit dhe rikualifikimit në aftësitë që lidhen me qëndrueshmërinë. Për më tepër, siguri i barazisë sociale në këtë transformim dhe shmangia e përjashtimit të komuniteteve vulnerabël janë sfida thelbësore. Bashkëpunimi ndërmjet qeverive, bizneseve, institucioneve arsimore dhe shoqërisë civile, i mbështetur nga politika publike efektive dhe stimuj fiskalë, do të jetë thelbësor për tejkalimin e këtyre pengesave. Manuali "Ndërlidhja e AFP-së dhe sektorit të biznesit të gjelbër" synon të adresojë këto sfida duke ofruar udhëzime për përshtatjen e arsimit dhe trajnimit profesional me Marrëveshjen e Gjelbër Evropiane, duke promovuar gjithëpërfshirjen dhe qëndrueshmërinë në këtë proces transformues.

Për sa i përket perspektivave të rritjes, sektori i gjelbër ka një potencial të madh. Megjithatë, rritja ekonomike në tregjet në zhvillim dhe ekonomitë në zhvillim në rajonin e Evropës dhe Azisë Qendrore është rishikuar në 2.4% deri në vitin 2023, sipas përditësimit ekonomik të Bankës Botërore për rajonin. Pavarësisht sfidave të tilla si inflacioni i lartë dhe paqëndrueshmëria në tregjet globale të mallrave, rritja në sektorin e gjelbër pritet të vazhdojë në vitet e ardhshme.

¹ [Marrëveshja e Gjelbër Evropiane - Komisioni Evropian \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/en/press-operations/infographic-116336.attachments)

Me pak fjalë, sektori i gjelbër është i madh dhe në rritje në rëndësi dhe pritet të vazhdojë të rritet në të ardhmen. Megjithatë, që kjo rritje të jetë e qëndrueshme dhe e dobishme për të gjithë, është i nevojshëm një angazhim i vazhdueshëm ndaj politikave të gjelbra dhe investimi në teknologji dhe praktika të qëndrueshme.

Sektori i Gjelbër & Punët e Gjelbra (Përkufizim)

Sektori i Gjelbër, i njohur edhe si ekonomia e gjelbër, i referohet praktikës së zhvillimit të qëndrueshëm nëpërmjet mbështetjes së investimeve publike dhe private. Ky sektor fokusohet në përmirësimin e mirëqenies njerëzore dhe barazisë sociale, ndërkohë që redukton ndjeshëm rreziqet mjedisore dhe mungesat ekologjike.

Karakteristikat kryesore të sektorit të gjelbër janë:

- ▷ **Përmirësimi i mirëqenies sociale:** Kërkon të rrisë mirëqenien e të gjithëve në aspektin e kapitalit njerëzor, social, fizik dhe kulturor, duke i dhënë përparësi aksesit në njohuri, arsim, teknologji miqësore me mjedisin dhe proceset e prodhimit, si dhe infrastruktura të qëndrueshme.
- ▷ **Përdorimi efikas i burimeve natyrore:** Fokusohet në ruajtjen e cilësisë së mjedisit nëpërmjet përdorimit efikas të burimeve, duke përfshirë ruajtjen e biodiversitetit, cilësisë së ajrit, tokës, ujit dhe reduktimin e emetimeve të gazeve serra.
- ▷ **Reduktimi i ndikimit në mjedis dhe varfëri:** Ekonomia e gjelbër kërkon të reduktojë ndikimin në mjedis dhe varfëri, duke u kujdesur për burimet natyrore dhe duke promovuar barazinë sociale.
- ▷ **Përfshirja e ekonomisë rrethore dhe praktikave të tjera të qëndrueshme:** Ekonomia e gjelbër përfshin ekonominë rrethore, blerjen e përgjegjshme, infrastrukturën e gjelbër, bujqësinë e qëndrueshme, riciklimin e karbonit, kulturën e qëndrueshme të biznesit, energjinë e rinovueshme dhe ekonominë bashkëpunuese.
- ▷ **Krijimi i vendeve të gjelbra të punës:** Tranzicioni në ekonominë e gjelbër ofron mundësi të konsiderueshme për investime dhe krijimin e vendeve të punës në sektorë të rinj dhe të qëndrueshëm ekonomikë.

Me pak fjalë, sektori i gjelbër është një model ekonomik që kërkon zhvillim të qëndrueshëm dhe të barabartë, duke minimizuar ndikimin mjedisor dhe duke promovuar drejtësinë sociale. Ky sektor ofron mundësi të rëndësishme për investime dhe krijimin e vendeve të punës dhe rritja e tij është thelbësore për të ardhmen e ekonomisë dhe planetit tonë.

Përkufizimi i Punëve të Gjelbra

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

Një **punë e gjelbër** i referohet mundësive të punësimit që kontribuojnë drejtpërdrejt ose tërthorazi në uljen e ndikimit mjedisor të kompanive dhe ekonomisë në përgjithësi në nivele të qëndrueshme. Këto vende pune synojnë të ruajnë ose rivendosin cilësinë e mjedisit, qoftë në sektorët tradicionalë si prodhimi dhe ndërtimi, ose në sektorë në zhvillim si energjia e rinovueshme dhe efikasiteti i energjisë. Këto mundësi punësimit janë të lidhura me industri dhe aktivitete që kërkojnë të reduktojnë ndikimet negative mjedisore dhe të promovojnë praktika të qëndrueshme. Punët e gjelbra kanë karakteristikat e mëposhtme:

- ▷ **Ato kontribuojnë në ruajtjen e mjedisit:** Këtu përfshihen punët që ndihmojnë në mbrojtjen e ekosistemeve dhe biodiversitetit, zvogëlojnë konsumin e energjisë dhe materialeve, dekontaminojnë dhe minimizojnë gjenerimin e mbetjeve dhe emëtimet e gazeve serrë.
- ▷ **Ato janë të qëndrueshme:** Punët e gjelbra kërkojnë një ekuilibër midis përfitimeve ekonomike dhe mbrojtjes së mjedisit. Kjo do të thotë se ato nuk janë vetëm të mira për planetin, por janë gjithashtu të zbatueshme në planin afatgjatë nga pikëpamja ekonomike.
- ▷ **Ato përfshijnë punë të denjë:** Punët e gjelbra duhet të ofrojnë kushte të drejta pune, duke përfshirë pagat e përshtatshme, sigurinë në vendin e punës dhe të drejtat e punës. Ato gjithashtu duhet të ofrojnë mundësi për trajnim dhe zhvillim profesional.
- ▷ **Përfshin sektorë të ndryshëm:** Punët e gjelbra gjenden në shumë sektorë, nga bujqësia e qëndrueshme dhe menaxhimi i pyjeve te energjia e rinovueshme, efikasiteti i energjisë, menaxhimi i mbetjeve dhe transporti i qëndrueshëm.
- ▷ **Ata kërkojnë aftësi të reja:** Punët e gjelbra shpesh kërkojnë aftësi specifike që lidhen me praktikën e qëndrueshme dhe teknologjitë mjedisore. Kjo mund të përfshijë njohuri të specializuara teknike, si dhe të kuptuarit e parimeve të qëndrueshmërisë.

Me pak fjalë, punët e gjelbra janë thelbësore për të ecur drejt një ekonomie më të qëndrueshme dhe për të adresuar sfidat e ndryshimeve klimatike dhe degradimit të mjedisit. Këto vende pune jo vetëm që kanë një ndikim pozitiv në mjedis, por ofrojnë edhe mundësi për rritje ekonomike dhe zhvillim social.

Mundësitë e punësimit në sektorin e gjelbër janë të ndryshme dhe zgjerohen për shkak të rritjes së ndërgjegjësimit për qëndrueshmërinë dhe nevojës për të ecur drejt një ekonomie më të gjelbër. Disa nga mundësitë më të spikatura përfshijnë:

- ▷ **Menaxhimi i mbetjeve dhe riciklimi:** Ky sektor përfshin punë që lidhen me grumbullimin, trajtimin dhe riciklimin e mbetjeve, si dhe menaxhimin e impianteve të riciklimit dhe inovacionin në proceset e ekonomisë rrethore.
- ▷ **Energjitë e rinovueshme:** Ekziston një kërkesë në rritje për profesionistë në prodhimin, instalimin, menaxhimin dhe mirëmbajtjen e instalimeve të energjisë së rinovueshme, të tilla si solare, të erës, hidroelektrike, ndër të tjera.
- ▷ **Efikasiteti i energjisë:** Kjo fushë përfshin rehabilitimin energjetik të ndërtesave dhe projektimin e sistemeve dhe proceseve më efikase për të reduktuar konsumin e energjisë.
- ▷ **Lëvizshmëri e qëndrueshme:** Punë që lidhen me zhvillimin dhe mirëmbajtjen e automjeteve elektrike, sistemeve efikase të transportit dhe karburanteve alternative.

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

- ▷ **Menaxhimi i ujit:** Profesionistë të specializuar në trajtimin dhe pastrimin e ujërave të zeza, si dhe në menaxhimin e qëndrueshëm të burimeve ujore.
- ▷ **Bujqësia dhe blegtoria organike:** Punë në prodhimin, shpërndarjen dhe tregtimin e produkteve organike bujqësore dhe blegtorale.
- ▷ **Edukimi dhe komunikimi mjedisor:** Profesionistë të përkushtuar për ndërgjegjësimin dhe trajnimin në çështjet mjedisore, si dhe në marketingun dhe komunikimin e gjelbër.
- ▷ **Konsulencë dhe shërbime mjedisore:** Ekspertë në këshillimin e kompanive dhe qeverive se si të përmirësojnë ndikimin e tyre mjedisor dhe të respektojnë legjislacionin aktual.
- ▷ **Hulumtimi dhe zhvillimi:** Shkencëtarët dhe teknikët që punojnë në inovacionin e produkteve dhe shërbimeve të qëndrueshme.
- ▷ **Turizmi i qëndrueshëm:** Profesionistë që zhvillojnë dhe menaxhojnë aktivitete turistike që respektojnë mjedisin dhe promovojnë kulturën lokale.

Tranzicioni në një ekonomi të gjelbër² pritet të gjenerojë miliona vende të reja pune në Evropë dhe në Ballkanin Perëndimor. Sipas Organizatës Ndërkombëtare të Punës (ILO), rreth 24 milionë vende pune do të krijohen në mbarë botën në sektorin e ekonomisë së gjelbër deri në vitin 2030. Nga këto, rreth 15 milionë do të krijohen në Evropë dhe rreth 5 milionë në Ballkanin Perëndimor³.

Sektori i ekonomisë së gjelbër mbulon një gamë të gjerë aktiviteteve, nga energjia e rinovueshme dhe efikasiteti i energjisë deri te menaxhimi i mbetjeve dhe restaurimi i mjedisit. Në Evropë dhe në Ballkanin Perëndimor, sektorët që pritet të përjetojnë rritjen më të fortë janë:

- ▷ **Energjia e rinovueshme:** Prodhimi i energjisë së rinovueshme pritet të rritet me 50% në Evropë deri në vitin 2030. Kjo do të krijojë mundësi pune në instalimin dhe mirëmbajtjen e instalimeve të energjisë së rinovueshme, si dhe në kërkimin dhe zhvillimin e teknologjive të reja.
- ▷ **Efikasiteti i energjisë:** Kërkesa për efikasitet energjetik pritet të rritet me 25% në Evropë deri në vitin 2030. Kjo do të krijojë mundësi punësimi në ndërtimin dhe rinovimin e ndërtesave me efikasitet energjie, si dhe në ofrimin e shërbimeve të konsulencës dhe auditimit.
- ▷ **Menaxhimi i mbetjeve:** Gjenerimi i mbetjeve pritet të ulet me 10% në Evropë deri në vitin 2030. Kjo do të krijojë mundësi pune në grumbullimin, trajtimin dhe ripërdorimin e mbetjeve.
- ▷ **Restaurimi i mjedisit:** Rreth 100 miliardë euro pritet të investohen në restaurimin e mjedisit në Evropë deri në vitin 2030. Kjo do të krijojë mundësi pune në ripyllëzimin, pastrimin e lumenjve dhe deteve dhe mbrojtjen e biodiversitetit.

² Pyetjet më të shpeshta të ILO-s mbi tranzicionin https://www.ilo.org/global/topics/green-jobs/WCMS_824102/lang-en/index.htm.

³ Komunikim nga Komisioni për Parlamentin Evropian, Këshillin, Komitetin Ekonomik dhe Social Evropian dhe Komitetin e Rajoneve. Një plan ekonomik dhe investues për Ballkanin Perëndimor <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?from=NL&uri=CELEX%3A52020DC0641>

Tranzicioni në një ekonomi të gjelbër do të krijojë gjithashtu mundësi punësimi në sektorë të lidhur si ndërtimi, inxhinieria, teknologjia dhe shërbimet. Për shembull, do të nevojiten punëtorë më të kualifikuar për të instaluar dhe mirëmbajtur infrastrukturën e gjelbër si fermat e erës dhe panelet diellore.

Megjithatë, ka edhe disa sfida që duhen adresuar për të siguruar që kalimi në një ekonomi të gjelbër të gjenerojë vende pune cilësore. Së pari, është e rëndësishme që punëtorët të kenë **aftësitë dhe njohuritë e nevojshme** për të punuar në këtë sektor. Së dyti, është e rëndësishme që kompanitë të jenë të gatshme të **investojnë në trajnimin e punëtorëve të tyre**. Së treti, është e rëndësishme që **politikat publike të mbështesin zhvillimin e sektorit të gjelbër**.

Në Evropë dhe në Ballkanin Perëndimor po merren masa për të adresuar këto sfida. Për shembull, Komisioni Evropian ka nisur Planin e Veprimit për Ekonominë Rrethore, i cili synon të krijojë 1 milion vende të reja pune në ekonominë rrethore deri në vitin 2030.

Si përfundim, kalimi në një ekonomi të gjelbër pritet të gjenerojë miliona vende të reja pune në Evropë dhe Ballkanin Perëndimor. Megjithatë, është e rëndësishme të adresohen sfidat që ekzistojnë për të siguruar që këto punë të jenë të cilësisë së lartë.

Iniciativat e Politikave: Marrëveshja e Gjelbër e BE-së

Marrëveshja e Gjelbër Evropiane (MGJE) është një iniciativë që synon të investojë në teknologji miqësore me mjedisin, të mbështesë industrinë për të inovuar, të vendosë sisteme transporti publik dhe privat më të pastër dhe më të lirë, të dekarbonizojë sektorin e energjisë dhe të sigurojë që ndërtesat të jenë më efikase në energji.

MGJE është një grup iniciativash politike të propozuara nga Komisioni Evropian me objektivin kryesor për ta bërë Bashkimin Evropian (BE) neutral ndaj klimës deri në vitin 2050. Për të arritur këtë qëllim, Komisioni po punon për një plan për të rritur reduktimin e emetimeve të gazeve serrë të BE-së deri në vitin 2030 në të paktën 50% dhe drejt 55% krahasuar me nivelet e vitit 1990. Marrëveshja e Gjelbër trajton fusha të ndryshme si energjia e pastër, ekonomia rrethore, rinovimi i ndërtesave, biodiversiteti, bujqësia dhe inovacioni.

Kjo Marrëveshje shihet si një udhërrëfyes për transformimin e ekonomisë së BE-së në një ekonomi të qëndrueshme, duke përmirësuar shëndetin dhe cilësinë e jetës së qytetarëve dhe duke kontribuar në mbrojtjen e mjedisit. Për më tepër, kjo marrëveshje synon të sigurojë një tranzicion të drejtë dhe gjithëpërfshirës për të gjithë, duke ofruar mjete dhe burime për të përmbushur angazhimet e marra në Marrëveshjen e Parisit.

Për më tepër, është e një rëndësie të madhe adresimi i sfidave të ndryshmeve klimatike dhe degradimit të mjedisit. Ajo gjithashtu ka potencial të madh për të nxitur rritjen ekonomike dhe krijimin e vendeve të punës në sektorë të qëndrueshëm. Zbatimi i Marrëveshjes së Gjelbër Evropiane është një hap i rëndësishëm drejt transformimit të ekonomisë së BE-së në një ekonomi të gjelbër dhe të qëndrueshme.

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

Marrëveshja e Gjelbër e BE-së fokusohet kryesisht në shtetet anëtare të Bashkimit Evropian (BE). Megjithatë, BE-ja ka shprehur synimin e saj për t'u angazhuar me rajonet dhe vendet fqinje, **përfshirë Ballkanin Perëndimor**, për të adresuar sfidat e përbashkëta mjedisore dhe për të promovuar zhvillimin e qëndrueshëm.

Marrëveshja e Gjelbër Evropiane fokusohet në disa aspekte kryesore:

- ▷ **Energjia e pastër:** Synimi është dekarbonizimi i sistemit energjetik, pasi aktualisht rreth 75% e emëtimit të gazeve serrë prodhohen nga energjia.
- ▷ **Industria e qëndrueshme:** Ky sektor prodhon 25% të emëtimit të BE-së. Transformimi i tij është i ngadalshëm, ndaj është një nga masat që duhet punuar me prioritet.
- ▷ **Investimi dhe financimi:** Komisioni Evropian prezantoi në vitin 2020 Planin Evropian të Investimeve të Marrëveshjes së Gjelbër, i cili synon të inkurajojë investimet në përputhje me Marrëveshjen e Gjelbër. Në planin e investimeve vendosen tre dimensione: financimi, me një investim prej një trilion eurosh; dhe ngritjen e kapaciteteve, të ofruara nga Bashkimi Evropian.

Zbatimi i suksesshëm i Paktit të Gjelbër Evropian nuk është pa sfida të rëndësishme dhe kjo vlen edhe për vendet e Ballkanit Perëndimor, ku është rënë dakord për "**Agjendën e Gjelbër për Ballkanin Perëndimor**".

Kjo agjendë pasqyron nga afër objektivat e Paktit të Gjelbër Evropian, duke trajtuar çështje kritike si dekarbonizimi, ekonomia rrethore, (ç)ndotja, sistemet e qëndrueshme të ushqimit dhe ruajtja e biodiversitetit. Veçanërisht, vendet e Ballkanit Perëndimor kanë demonstruar përparim thelbësor gjatë viteve dhe në përgjithësi janë në të njëjtin nivel me vendet anëtare të Agjencisë Evropiane të Mjedisit (EEA). Madje, disa prej tyre kanë përmbushur deri në 100% të kërkesave për sa i përket afatit kohor dhe cilësisë së të dhënave, duke treguar përkushtimin e tyre për t'u përafuar me praktikën e qëndrueshme dhe të gjelbra në përputhje me standardet evropiane.

Megjithatë, edhe ata përballen me sfida në financimin dhe koordinimin e tranzicionit drejt një ekonomie më të gjelbër, ndërkohë që sigurojnë barazi dhe përfshirje sociale, duke e bërë të domosdoshëm bashkëpunimin me qeveritë, bizneset, institucionet arsimore dhe shoqërinë civile. Manuali "Ndërlidhja e AFP-së dhe Sektorit të Biznesit të Gjelbër" synon të luajë një rol vendimtar në ndihmën e këtyre vendeve në përshtatjen e sistemeve të tyre të arsimit dhe formimit profesional për të përmbushur kërkesat e Agjendës së Gjelbër për Ballkanin Perëndimor, duke kontribuar si në qëndrueshmërinë ashtu edhe në përparimin social në rajon.

Specifikat e ADDUPT: Rezultatet kryesore nga D2.2 Trendet dhe Nevojat në Ndryshim të Analizës së Sektorit të Gjelbër

Dokumenti "D2.2. Analiza e Sektorit të Gjelbër. Trendet dhe nevojat" është një analizë gjithëpërfshirëse e realizuar në kuadër të Projektit ADDUPT, i cili synon të adresojë sfidat me të cilat përballlet sektori i arsimit dhe formimit profesional (AFP) në Shqipëri, Bosnje-Hercegovinë dhe Mal të Zi. Raporti fokusohet në tendencat aktuale dhe nevojat në ndryshim të tregut të punës në sektorin e gjelbër në këto vende.

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

Së pari, **rezultatet e anketës** tregojnë se ka një **nivel të ndryshëm të aktiviteteve kërkimore midis qendrave të AFP-së në të tre vendet**. Shqipëria tregon një nivel të moderuar kërkimi, ndërsa Bosnja dhe Hercegovina ka një nivel më të ulët të angazhimit, me një shumicë të të anketuarve që nuk kryejnë kërkime. Mali i Zi gjithashtu mbetet prapa në përpjekjet kërkimore, me vetëm një pakicë të të anketuarve të angazhuar në aktivitete kërkimore.

Për të përmirësuar përafrimin e kurrikulave të AFP-së me nevojat dhe tendencat e sektorit të gjelbër, është thelbësore që të tre vendet të rrisin përpjekjet e tyre kërkimore. Duke kryer kërkime të rregullta dhe gjithëpërfshirëse, shkollat e AFP-së mund të qëndrojnë në krah të kërkesave të sektorit të gjelbër dhe të sigurojnë që kurrikulat e tyre të jenë në gjendje të përgatisin studentët për një treg pune në zhvillim.

Raporti thekson gjithashtu rëndësinë e matjes së suksesit të programeve të AFP-së në drejtim të punësimit në sektorin e gjelbër. Megjithatë, nuk jepen detaje specifike mbi konkluzionet e nxjerra nga përgjigjet e anketës në lidhje me këtë.

Shkurtimisht, raporti sugjeron se **nevojitet një angazhim më i madh për kërkimin dhe përshtatjen e kurrikulave të AFP-së** për të përmbushur nevojat e sektorit të gjelbër në Shqipëri, Bosnje-Hercegovinë dhe Mal të Zi.

Së dyti, **niveli i kërkimit në institucionet e arsimit dhe aftësisht profesional (AFP)**, në Shqipëri, Bosnje-Hercegovinë dhe Mal të Zi është në rritje, veçanërisht në sektorin e gjelbër. Të tre vendet po përjetojnë rritje të jashtëzakonshme në këtë sektor, duke u fokusuar në energjinë e rinovueshme, eficientë e energjisë dhe menaxhimin e mbetjeve. Megjithatë, ka sfida të tilla si pritshmëria e pagave, mungesa e programeve të trajnimit, ikja e fuqisë punëtore dhe ndërgjegjësimi i ulët për punët e gjelbra.

Për të adresuar këto sfida, po punohet për përmirësimin e qendrave të AFP-së, hartimin në mënyrë bashkëpunuese të kurrikulave duke pasur parasysh nevojat e sektorit të gjelbër dhe ofrimin e zhvillimit profesional dhe mundësive të praktikës. Këta faktorë janë kyç për të kapërcyer hendekun e aftësive dhe për të nxitur rritjen e qëndrueshme.

Gjithashtu, po bëhen përpjekje për të përshtatur arsimin dhe trajnimin me nevojat e tregut të punës dhe për të bashkëpunuar në mënyrë efektive me bizneset. Në këtë mënyrë, Shqipëria, Bosnja dhe Hercegovina dhe Mali i Zi mund të krijojnë shumë mundësi për të gjeneruar vende pune të gjelbra, rritje ekonomike dhe qëndrueshmëri mjedisore.

Si përfundim, hulumtimi gjithëpërfshirës nënvizon nevojën për një qasje holistike për të adresuar sfidat dhe për të nxitur mundësitë në sektorin e gjelbër dhe qendrat e AFP-së në Ballkanin Perëndimor.

Së treti, **sfidat kryesore me të cilat përballen institucionet e arsimit dhe formimit profesional (AFP)** në Shqipëri, Bosnje-Hercegovinë dhe Mal të Zi lidhen me përshtatjen e programeve të tyre me nevojat e sektorit të gjelbër dhe përgatitjen e studentëve për tregun e punës në këtë fushë.

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

Prioriteti i sfidave të sektorit të gjelbër në rajonet e Ballkanit Perëndimor është thelbësor për të arritur një rritje të qëndrueshme dhe për të forcuar fuqinë punëtore në këtë fushë kyçe. Rezultatet e anketës në Shqipëri, Bosnje-Hercegovinë dhe Mal të Zi ofrojnë një pasqyrë të vlefshme për sfidat e identifikuar dhe rëndësinë e tyre relative. Sfidat me prioritet në secilin vend të identifikuar në D2.2 janë përmbledhur më poshtë:

Shqipëria

- Mungesa e programeve të trajnimit dhe edukimit.
- Ikja e fuqisë punëtore.
- Ndërgjegjësimi i ulët për punët e gjelbra.
- Numri i kufizuar i kandidatëve të kualifikuar.
- Pritshmëritë e pagave.

Bosnjë dhe Hercegovinë

- Ikja e fuqisë punëtore.
- Numri i kufizuar i kandidatëve të kualifikuar.
- Mungesa e programeve të trajnimit dhe edukimit.
- Pritshmëritë e pagave.

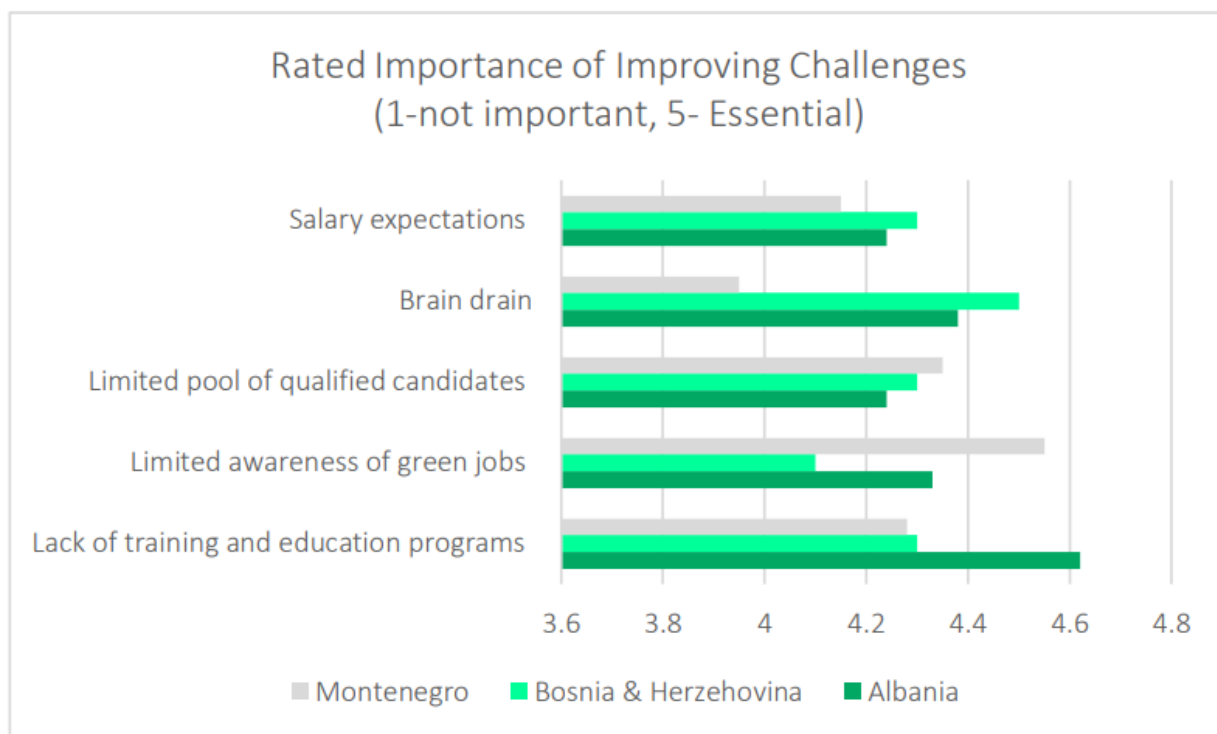
Mali i Zi

- Punët e gjelbra.
- Programet e edukimit dhe trajnimit.
- Disponueshmëria e kandidatëve të kualifikuar.
- Pritshmëritë e pagave.
- Ikja e fuqisë punëtore.

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

Është inkurajuese të shohësh se të tre vendet e njohin rëndësinë e adresimit të një sërë sfidash në sektorin e gjelbër. Mungesa e programeve të trajnimit dhe edukimit është një shqetësim i përbashkët, duke treguar nevojën për të investuar në trajnime dhe edukim në këtë fushë për të përgatitur fuqinë punëtore për punë të gjelbra.

Largimi i fuqisë punëtore dhe numri i kufizuar i kandidatëve të kualifikuar janë gjithashtu shqetësime të përbashkëta, duke theksuar rëndësinë e mbajtjes së talenteve vendase dhe tërheqjen e profesionistëve më të aftë në sektorin e gjelbër.

Ndërgjegjësimi për punët e gjelbra dhe pritshmëritë e pagave janë gjithashtu fusha që kanë nevojë për vëmendje, pasi promovimi i vendeve të punës në sektorin e gjelbër dhe menaxhimi i duhur i pritshmërisë së pagave janë çelësi për një rritje të qëndrueshme.

Në përgjithësi, këto rezultate theksojnë nevojën për të adresuar në mënyrë gjithëpërfshirëse këto sfida për të forcuar sektorin e gjelbër në rajon dhe për të promovuar zhvillimin e qëndrueshëm ekonomik. Bashkëpunimi ndërmjet qeverisë, biznesit dhe institucioneve arsimore është thelbësor për të adresuar në mënyrë efektive këto sfida dhe për të siguruar një të ardhme më të gjelbër dhe më të qëndrueshme në Ballkanin Perëndimor.

Së katërti dhe së fundi, duhet nënvizuar sesi qendrat e formimit profesional (AFP) në Shqipëri, Bosnjë-Hercegovinë dhe Mal të Zi **po i përshtaten ndryshimeve në tregun e punës**, veçanërisht në sektorin e gjelbër, nëpërmjet strategjive dhe qasjeve të ndryshme.

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

Në Shqipëri, qeveria ka njohur nevojën për të përmirësuar institucionet e AFP-së për të nxitur rritjen e sektorit të energjisë së rinovueshme. Po ndërmerren hapa për të adresuar mospërputhjet e aftësive dhe për të trajnuar një fuqi punëtore të kualifikuar për sektorin e gjelbër. Këto hapa përfshijnë angazhimin e sektorit privat, bashkëpunimin me institucionet e AFP-së dhe zhvillimin e programeve të trajnimit për energjinë e rinovueshme.

Në Bosnjë dhe Hercegovinë, përkundër faktit se sektori i gjelbër po përjeton rritje dhe kërkesë të konsiderueshme, sfidat që lidhen me krijimin e vendeve të punës dhe tregun e punës vazhdojnë. Shkollat e AFP-së luajnë një rol vendimtar në përgatitjen e nxënësve për sektorin e gjelbër, por nevojiten përmirësime për të përshtatur më mirë kurrikulat me nevojat e sektorit. Disa nga strategjitë e propozuara përfshijnë rritjen e bashkëpunimit ndërmjet instituteve të AFP-së dhe punëdhënësve, zbatimin e programeve të të mësuarit të bazuar në punë dhe rritjen e fleksibilitetit të kurrikulës. Raporti nuk jep detaje specifike për Malin e Zi, por ka të ngjarë që qendrat e AFP-së në këtë vend po miratojnë gjithashtu qasje të ngjashme për t'iu përshtatur ndryshimeve në tregun e punës, duke pasur parasysh prirjen rajonale drejt qëndrueshmërisë dhe rritjes së sektorit të gjelbër.

Në përgjithësi, këto vende po punojnë për të mbyllur hendekun e aftësive dhe për të lehtësuar bashkëpunimin produktiv midis AFP-së dhe tregut të punës, me fokus të veçantë në sektorin e gjelbër. Kjo përfshin zhvillimin e mekanizmave për të diagnostikuar nevojat e biznesit në sektorin e gjelbër, duke siguruar kështu një përafrim në kohë dhe gjithëpërfshirës ndërmjet ofertës së AFP-së dhe kërkesave në ndryshim të industrive të ndërgjegjshme për mjedisin.

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

Kapitulli 2: Arsimi dhe Formimi Profesional (AFP)

Arsimi dhe Formimi Profesional (AFP) është një lloj edukimi që përgatit studentët për punë specifike në fusha ose sektorë të ndryshëm. Ai fokusohet në ofrimin e aftësive praktike dhe njohurive teknike në lidhje me një fushë specifike të punës. AFP mund të jetë një alternativë ndaj arsimit tradicional universitar dhe mund të ofrojë një rrugë më të drejtpërdrejtë drejt një karriere profesionale.

AFP mund të ofrohet në kolegje profesionale, përmes programeve të praktikës në vendin e punës, ose në disa raste, në shkollat e mesme. Programet e AFP-së mund të ndryshojnë në gjatësi nga kurse të shkurtra në programe dyvjeçare. Pas përfundimit të një programi të AFP-së, studentët zakonisht marrin një certifikatë ose diplomë që demonstroi kompetencën e tyre në një fushë ose punë specifike.

AFP-ja është thelbësore për të përgatitur punëtorët për një sërë karrierash teknike dhe praktike. Disa shembuj të fushave që mund të kërkojnë AFP përfshijnë shëndetësinë, teknologjinë e informacionit, mekanikën, gastronominë, estetikën, sektorin e gjelbër, energjinë e rinovueshme, ndër të tjera.

Përveç kësaj, AFP-ja është një mjet i rëndësishëm për mbajtjen e punëtorëve të përditësuar me tendencat dhe teknologjitë më të fundit në fushat e tyre. Për shembull, në sektorin e gjelbër, AFP mund të ndihmojë në përgatitjen e punëtorëve për karrierë në energjinë e rinovueshme, menaxhimin e mbetjeve, bujqësinë e qëndrueshme dhe financat e gjelbra. Megjithatë, është e rëndësishme që programet e AFP-së të jenë në përputhje me nevojat e sektorit për të cilin ata po përgatisin studentët. Kjo mund të kërkojë rregullime të kurrikulës dhe një bashkëpunim më të madh me kompanitë në këtë sektor.

Si përfundim, AFP është një formë edukimi që u ofron studentëve aftësitë teknike dhe njohuritë e nevojshme për një karrierë në një fushë specifike. Është një mjet thelbësor për përgatitjen e punëtorëve për një shumëllojshmëri karrierash dhe për mbajtjen e punëtorëve të përditësuar me tendencat dhe teknologjitë më të fundit në fushat e tyre.

Rëndësia e AFP-së

Arsimi dhe Formimi Profesional (AFP) është një sistem arsimor që synon përvetësimin e kompetencave dhe aftësive specifike për të kryer një profesion. AFP kombinon arsimin teorik dhe praktik, duke i lejuar studentët të zbatojnë atë që kanë mësuar në situata reale pune. Ky lloj trajnimi është thelbësor për zhvillimin e vendeve sepse:

- ▷ **Përgjigjet ndaj nevojave të tregut të punës:** AFP është projektuar sipas kërkesave të tregut të punës, gjë që lehtëson futjen e studentëve në tregun e punës dhe kontribuon në uljen e shkallës së papunësisë.
- ▷ **Promovon inovacionin dhe konkurrencën:** Duke ofruar një fuqi punëtore të kualifikuar dhe të specializuar, AFP-ja nxit inovacionin dhe përmirëson konkurrencën e kompanive dhe ekonomisë në përgjithësi.

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

- ▷ **Promovon zhvillimin e qëndrueshëm:** AFP mund të fokusohet në sektorë strategjikë për zhvillim të qëndrueshëm, si energjia e rinovueshme, efikasiteti i energjisë dhe menaxhimi i mbetjeve, duke përgatitur profesionistë të aftë për të përballuar sfidat e sotme mjedisore.
- ▷ **Lehtëson lëvizshmërinë e punës:** AFP ofron certifikata dhe diploma të njohura që mund të lehtësojnë lëvizshmërinë e punës si brenda një vendi, ashtu edhe ndërkombëtarisht.
- ▷ **Aktivizon përditësimin profesional:** AFP-ja nuk u drejtohet vetëm të rinjve në trajnimin fillestar, por edhe punëtorëve aktivë të cilët duhet të përditësojnë aftësitë e tyre për shkak të ndryshimeve teknologjike ose të tregut.
- ▷ **Kontribuon në kohezionin social dhe qëndrueshmërinë e fuqisë punëtore:** Duke ofruar mundësi trajnimi për grupe të ndryshme sociale, duke përfshirë ato me më pak burime, AFP jo vetëm që kontribuon në kohezionin social dhe mundësi të barabarta, por gjithashtu i pajis njerëzit për të lundruar në luhatjet ekonomike, përparimet teknologjike dhe ndryshimet e industrisë. Në këtë mënyrë, AFP nxit një fuqi punëtore elastike që është në gjendje të përshtatet dhe të lulëzojë në një mjedis fjalësh që ndryshon vazhdimisht.

Shkurtimisht, Arsimi dhe Formimi Profesional është një shtyllë themelore për zhvillimin ekonomik dhe social të vendeve, pasi përgatit individët për tregun e punës, nxit inovacionin dhe konkurrencën dhe mbështet zhvillimin e qëndrueshëm dhe kohezionin social.

Përfitimet e AFP-së

Arsimi dhe Formimi Profesional ka disa aspekte të rëndësishme që e bëjnë atë një opsion arsimor të vlefshëm dhe të rëndësishëm në botën e sotme. Këtu janë disa nga aspektet më të rëndësishme:

- ▷ **Qasje praktike, e orientuar nga puna:** Formimi profesional fokusohet në ofrimin e aftësive dhe njohurive praktike që janë drejtpërdrejt të zbatueshme në botën e punës. Kjo përfshin trajnimin në aftësi specifike teknike, si dhe mundësinë për të fituar përvojë praktike në një mjedis real pune.
 - **Arsimi dhe Trajnimi Profesional i Dyfishtë (Dual VET) në Gjermani⁴** njihet gjerësisht si një model i suksesshëm për të luftuar papunësinë e të rinjve dhe për t'u ofruar studentëve aftësi praktike dhe mundësi solide pune. Këtu është një përmbledhje e mënyrës se si funksionon ky sistem dhe disa burime që mund t'ju ofrojnë informacion më të detajuar:

⁴ Sistemi Gjerman i Arsimit dhe Trajnimit Profesional i Dyfishtë: Instituti Federal Gjerman për Arsimin dhe Trajnimin Profesional (BIBB) ofron informacion të detajuar në anglisht mbi sistemin Dual VET në Gjermani: <https://www.bibb.de/> Si funksionon Sistemi Gjerman i Trajnimit Profesional: Ky burim i Qeverisë Gjermane ofron një përmbledhje të AFP-së së dyfishtë në Gjermani (<https://www.make-it-in-germany.com/en/study-training/training-in-germany/vocational/dual-system>)

Arsimi dhe trajnimi profesional i dyfishtë në Gjermani: Instituti Goethe ofron një artikull që eksploron AFP-në e dyfishtë në Gjermani dhe suksesin e saj në reduktimin e papunësisë tek të rinjtë (<https://www.goethe.de/ins/de/en/kur.html>).

Sistemi i Praktikës së Dyfishtë në Gjermani: Dhoma Gjermane e Tregtisë (DIHK) ofron informacion mbi AFP-në e dyfishtë dhe ndikimin e saj në ekonominë gjermane (<https://www.dihk.de/en>).

- Kombinon arsimin dhe punën: AFP e dyfishtë kombinon trajnimin në klasë me mësimin praktik në vendin e punës. Nxënësit kalojnë gjysmën e kohës në shkollë dhe gjysmën tjetër duke punuar në një kompani.
 - Partneritetet me kompanitë: Kompanitë punojnë ngushtë me shkollat dhe studentët për të ofruar trajnime në vendin e punës. Kjo siguron që studentët të fitojnë aftësi të rëndësishme për industrinë.
 - Pagat për praktikantët: Praktikantët në sistemin Dual VET marrin një pagë, e cila i motivon dhe u mundëson të mbajnë veten financiarisht gjatë studimeve.
 - Certifikatat: Në fund të trajnimit të tyre, studentët marrin një certifikatë të njohur nga industria, e cila përmirëson perspektivat e tyre të punësimit.
 - Diversiteti i industrive: Ky sistem aplikohet në një gamë të gjerë industrish, nga inxhinieria tek kujdesi shëndetësor, duke ofruar mundësi tërheqëse për studentët.
- ▷ **Fleksibiliteti**: Oferta e formimit profesional është më fleksibël dhe klasifikohet në 5 nivele, duke i lejuar studentët të përshtatin arsimin e tyre sipas nevojave dhe interesave të tyre specifike.
- **Në Mbretërinë e Bashkuar (MB), sistemi fleksibël i të mësuarit** u ofron studentëve mundësinë për të personalizuar përvojën e tyre të arsimit të lartë duke zgjedhur module specifike që përputhen me interesat dhe nevojat e tyre⁵. Kjo qasje ndaj arsimit të lartë ofron disa përparësi:
 - Mësimi i përshtatur: Fleksibiliteti i sistemit u mundëson studentëve të përshtatin arsimin e tyre sipas preferencave të tyre individuale. Ata mund të zgjedhin module që përputhen me qëllimet e tyre të karrierës ose interesat personale, duke krijuar një rrugëtim mësimor më të personalizuar.
 - Oferta të ndryshme të kurseve: Universitetet dhe kolegjet në MB shpesh ofrojnë një gamë të gjerë modulesh në disiplina të ndryshme. Ky diversitet i lejon studentët të eksplorojnë lëndë përtej programit të tyre bazë dhe të fitojnë një arsim më gjithëpërfshirës.
 - Përshtatshmëria: Sistemi fleksibël i të mësuarit i lejon studentët të përshtaten me rrethanat në ndryshim. Ata mund të rregullojnë ngarkesën e tyre të kursit, të bëjnë pushime kur është e nevojshme, ose të eksplorojnë studime ndërdisiplinore, duke akomoduar udhëtimin e tyre unik akademik.
 - Rritja e aftësive: Studentët mund të përqendrohen në përvetësimin e aftësive ose fushave të njohurive specifike që janë shumë të kërkuara në fushën e tyre të zgjedhur. Kjo mund të rrisë punësimin e tyre dhe t'i bëjë ata më konkurrues në tregun e punës.

⁵ <https://study-uk.britishcouncil.org/plan-studies/choosing-course/modules-courses>
<https://www.advance-he.ac.uk/teaching-and-learning/flexible-learning>
https://oro.open.ac.uk/74915/1/2021%20Open-by-Degrees_-Personalization-at-Degree-and-Module-Level.pdf

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

- **Barra e reduktuar financiare:** Duke zgjedhur vetëm modulet që u nevojiten, studentët mund të ulin potencialisht koston e përgjithshme të arsimit të tyre. Kjo mund të jetë veçanërisht e dobishme për ata që duan të minimizojnë borxhin e kredisë studentore.
 - **Bilanci jetë-punë:** Të mësuarit fleksibël njeh rëndësinë e balancimit të arsimit me angazhime të tjera, si puna ose familja. Kjo i lejon studentët të menaxhojnë kohën e tyre në mënyrë më efektive.
 - **Mësimi i vazhdueshëm:** Të mësuarit gjatë gjithë jetës inkurajohet përmes këtij sistemi. Të diplomuarit mund të kthehen në arsimin e lartë për të fituar aftësi të reja ose për të përditësuar njohuritë e tyre gjatë gjithë karrierës së tyre.
- ▷ **Zhvillimi i kompetencave:** Formimi profesional bazohet në një qasje arsimore të bazuar në kompetenca, e cila fokusohet në zhvillimin e aftësive dhe cilësive specifike që janë të rëndësishme për performancën në një fushë të caktuar profesionale. Kjo përfshin trajnimin në qëndrime dhe vlera të tilla si vendimmarrja dhe etika profesionale.
- **Shkollat teknike në Suedi ⁶ kanë qenë në krye të ofrimit të programeve të trajnimit gjithëpërfshirës në energjinë e rinovueshme. Këto programe janë krijuar për t'i pajisur studentët me kompetenca teknike dhe aftësi udhëheqëse, duke i përgatitur ata për karrierë të suksesshme në sektorin gjithnjë në zgjerim të energjisë së rinovueshme. Këtu është një përmbledhje se si funksionojnë zakonisht këto programe:**
 - **Aftësitë teknike:** Trajnim praktik në fusha si energjia diellore, era, hidrocentralet dhe energjia e biomasës, duke u mundësuar studentëve të projektojnë dhe mirëmbajnë sisteme të energjisë së rinovueshme.
 - **Njohuri teorike:** Një kuptim solid i shkencës së energjisë së rinovueshme, konvertimit të energjisë dhe parimeve të qëndrueshmërisë.
 - **Fokusi i qëndrueshmërisë:** Theksi në konsideratat mjedisore dhe vlerësimi i eko-miqësisë së sistemeve të energjisë.
 - **Trajnim për lidhësi:** Përgatitja për role menaxheriale në industrinë e energjisë së rinovueshme përmes lidhësit, menaxhimit të projekteve dhe kurseve të sipërmarrjes.
 - **Certifikatat e njohura nga industria:** Bashkëpunim me partnerët e industrisë për të ofruar certifikata që rrisin perspektivat e punës.
 - **Përvojë praktike:** Praktika dhe aplikime në botën reale për të përgatitur studentët për fuqinë punëtore dhe për të krijuar lidhje me industrinë.
 - **Kërkimi dhe inovacioni:** Përfshirja në projekte kërkimore, nxitja e inovacionit brenda programeve.

⁶ Portale studimore <https://www.shortcoursesportal.com/study-options/268861534/energy-engineering-sweden.html>
 Kurse jashtë vendit <https://www.hotcoursesabroad.com/study/training-degrees/sweden/postgraduate/renewable-energy-resources-courses/loc/189/slevel/3/cgory/qb.9-4/sin/ct/programs.html>
 Studio në KTH <https://www.kth.se/en/studies/master/renewable-energy/msc-renewable-energy-eit-innoenergy-1.509702>

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

- Perspektiva globale: Ekspozimi ndaj zhvillimeve dhe praktikave ndërkombëtare të energjisë së rinovueshme.
- ▷ **Edukimi në vazhdim**: Arsimi profesional njeh rëndësinë e edukimit të vazhdueshëm dhe zhvillimit profesional. Kjo do të thotë se trajnimi nuk është një ngjarje një herë, por një proces i vazhdueshëm që përshtatet dhe evoluon me ndryshimet në teknologji dhe kërkesat e tregut të punës.
- Organizata të tilla si **Coursera**⁷ dhe **edX**⁸ ofrojnë një gamë të gjerë kursesh online për qëndrueshmërinë dhe teknologjinë e gjelbër, duke shërbyer si burime të vlefshme për zhvillimin e aftësive në këto fusha vendimtare. Pikat kryesore përfshijnë:
 - Zgjedhja e larmishme e kurseve: Ato ofrojnë një grup të plotë kursesh që mbulojnë qëndrueshmërinë, teknologjinë e gjelbër, energjinë e rinovueshme dhe lëndë të ngjashme.
 - Fleksibiliteti: Nxënësit mund t'i qasen materialeve me ritmin e tyre, duke akomoduar profesionistët dhe studentët.
 - Certifikatat dhe Diplomat⁹: Të dyja platformat ofrojnë certifikata dhe, në disa raste, diploma të plota nga universitete me reputacion, duke rritur perspektivat e karrierës.
 - Përmbajtje me cilësi të lartë: Kurset zhvillohen shpesh në bashkëpunim me institucionet kryesore, duke siguruar përmbajtje të përditësuar dhe të besueshme.
 - Të mësuarit ndërveprues: Shumë kurse përfshijnë kuize, detyra dhe forume për përvoja mësimore tërheqëse dhe gjithëpërfshirëse.
 - Komuniteti Global i Mësimit: Studentët në mbarë botën marrin pjesë, duke lehtësuar rrjetëzimin dhe ndërveprimet ndërkulturore.
 - Opsione me kosto efektive: Ndërsa disa kurse janë falas, opsionet me pagesë për certifikata ose diploma e bëjnë arsimin cilësor të arritshëm.
 - Specializimet: Specializimet i lejojnë nxënësit të gërmojnë më thellë në fusha specifike të qëndrueshmërisë dhe teknologjisë së gjelbër.
 - Aftësitë praktike: Theksi mbi aftësitë praktike, të botës reale, të zbatueshme për sfidat e qëndrueshmërisë dhe zgjidhjet e gjelbra.
 - Përditësimet e rregullta: Përmbajtja mbahet aktuale me zhvillimet dhe tendencat më të fundit në këto fusha.
 - Mjedisi mbështetës: Nxënësit marrin udhëzime nga instruktorët dhe kolegët, duke nxitur të mësuarit në bashkëpunim.
- ▷ **Integrimi i teknologjisë**: Formimi profesional fokusohet gjithashtu në integrimin e teknologjisë në mësimdhënie dhe mësimnxënie. Kjo përfshin trajnimin në përdorimin e

⁷ <https://www.coursera.org/courses?query=sustainability>

⁸ <https://www.edx.org/learn/sustainable-energy/massachusetts-institute-of-technology-sustainable-energy>

⁹ <https://www.edx.org/certificates/professional-certificate>

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

Teknologjive të Informacionit dhe Komunikimit (TIK) dhe përfshirjen e këtyre mjeteve në praktikën profesionale.

- Në **Singapor**, industria e ndërtimit vendos një theks të madh në programet e trajnimit që integrojnë teknologjitë e qëndrueshme të ndërtimit. Këto programe synojnë të pajisin profesionistët dhe punëtorët me njohuritë dhe aftësitë e nevojshme për zbatimin e praktikave miqësore me mjedisin. Aspektet kryesore të këtyre programeve të trajnimit përfshijnë:
 - Fokusimi në teknologjitë e qëndrueshme¹⁰: Programet e trajnimit i japin përparësi teknologjive të qëndrueshme të ndërtimit, duke mbuluar materiale miqësore me mjedisin, sisteme me efikasitet të energjisë dhe metoda të qëndrueshme ndërtimi. Pjesëmarrësit qëndrojnë të përditësuar mbi përparimet më të fundit në ndërtimin e gjelbër.
 - Materiale miqësore me mjedisin¹¹: Trajnimi përfshin përzgjedhjen dhe përdorimin e materialeve ndërtimore miqësore me mjedisin, duke theksuar përfitimet e ndikimit të reduktuar në mjedis dhe përmirësimin e efikasitetit të energjisë.
 - Efikasiteti i energjisë: Pjesëmarrësit mësojnë të projektojnë dhe ndërtojnë ndërtesa me efikasitet energjetik, duke përfshirë burime të rinovueshme të energjisë si panelet diellore.
 - Reduktimi i mbetjeve¹²: Strategjitë për minimizimin e mbetjeve të ndërtimit dhe promovimin e riciklimit janë pjesë përbërëse e trajnimit, duke promovuar qëndrueshmërinë në kantieret e ndërtimit.
 - Certifikatat¹³: Shumë programe përgatisin pjesëmarrësit për certifikime të njohura nga industria si LEED ose BCA Green Mark, duke demonstruar një përkushtim ndaj qëndrueshmërisë.
 - Inovacioni dhe Kërkimi: Inovacioni inkurajohet nëpërmjet elementeve të kërkimit dhe zhvillimit brenda programeve të trajnimit, duke ofruar mundësi për të eksploruar teknologji të reja të qëndrueshme.
 - Pajtueshmëria rregullatore¹⁴: Pjesëmarrësit janë njohës të mirë të rregulloreve lokale dhe ndërkombëtare të qëndrueshmërisë dhe kodeve të ndërtimit për të siguruar pajtueshmërinë.

¹⁰ <https://billionbricks.org/updates/singapores-skyline-a-testament-to-sustainable-architecture>
<https://www.singaporetech.edu.sg/undergraduate-programmes/sustainable-built-environment>

¹¹ https://www1.bca.gov.sg/docs/default-source/docs-corp-news-and-publications/publications/for-industry/sustainable-construction/sc_materials_book.pdf

¹² <https://cdlsustainability.com/cdl-six-capitals/natural-capital/waste-management/>
https://www.lta.gov.sg/content/dam/ltagov/industry_innovations/industry_matters/safety_health_environment/pdf/Construction_Waste_Guidebook.pdf

¹³ <https://www1.bca.gov.sg/buildsg/sustainability/green-mark-certification-scheme>

¹⁴ <https://www1.bca.gov.sg/buildsg/productivity/training-and-development>

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

- Përvojë praktike: Disa programe përfshijnë përvojë praktike ose vizita në terren në projekte ndërtimi të qëndrueshme, duke ofruar ekspozim në botën reale dhe njohuri praktike.
 - Edukimi në vazhdim: Këto programe ofrojnë mundësi për edukim të vazhdueshëm për t'i mbajtur profesionistët të përditësuar me praktikat e zhvillimit të qëndrueshëm të ndërtimit.
- ▷ **Trajnim gjithëpërfshirës**: Formimi profesional kërkon një formim gjithëpërfshirës të studentit, jo vetëm në aspektin e njohurive teknike, por edhe në drejtim të zhvillimit personal dhe vlerave etike. Kjo nënkupton një fokus në zhvillimin e personalitetit të studentit dhe kapacitetin e tij/saj për të kontribuar në shoqëri përmes profesionit të tij/saj.
- **Shkollat e biznesit** në mbarë botën po integrojnë kurset e etikës së biznesit dhe qëndrueshmërisë në programet e tyre MBA për të nxitur një trajnim më gjithëpërfshirës të liderëve të ardhshëm të biznesit. Këtu janë disa shembuj se si po ndodh ky integrim:
 - INSEAD (Francë/Singapore): Programi MBA i INSEAD përfshin një kurs të quajtur "Etika e Biznesit dhe Përgjegjësia Sociale", i cili thellohet në vendimmarrjen etike, përgjegjësinë sociale të korporatës dhe qëndrueshmërinë.
 - Shkolla e Biznesit në Londër (MB): London Business School integron temat e qëndrueshmërisë në kurrikulën e saj përmes lëndëve me zgjedhje si "Zinxhirët e qëndrueshëm të vlerave" dhe "Inovacioni social".
 - Shkolla e Biznesit IESE (Spanjë): IESE ofron kursin "Biznesi dhe Shoqëria", i cili shqyrton se si bizneset mund të kontribuojnë pozitivisht në shoqëri duke ruajtur përfitimin.
 - Shkolla e Menaxhimit të Roterdamit, Universiteti Erasmus (Holandë): Ata kanë një fokus të fortë të qëndrueshmëria, duke ofruar kurse të tilla si "Financa dhe Investimi i Qëndrueshëm" dhe "Strategjitë e Biznesit të Qëndrueshëm".
 - Shkolla e Biznesit Ivey (Kanada): Programi MBA i Ivey përfshin "Strategjinë e Qëndrueshme", një kurs që eksploron sfidat dhe mundësitë e qëndrueshmërisë për bizneset.
 - Instituti Aziatik i Menaxhimit (Filipine): Ata ofrojnë një kurs "Etika e Biznesit dhe Përgjegjësia Sociale e Korporatës" që thekson udhëheqjen e përgjegjshme në kontekstin e mjediseve të biznesit aziatik.
 - Shkolla e Biznesit në Kopenhagen (Danimarkë): CBS integron qëndrueshmërinë në MBA-në e saj përmes kurseve si "Modelet e qëndrueshme të biznesit" dhe "Marketimi i qëndrueshmërisë".

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

- Në Ballkanin Perëndimor¹⁵, institucionet akademike ofrojnë programe MBA dhe mund të përfshijnë kurse mbi etikën e biznesit dhe qëndrueshmërinë. Ndërsa rajoni mund të mos jetë aq i njohur për shkollat e tij të biznesit sa disa të tjerë, ka pasur rritje kohët e fundit në edukimin e biznesit. Shembuj të institucioneve në këtë rajon që ofrojnë potencialisht programe MBA me fokus në etikën e biznesit dhe qëndrueshmërinë përfshijnë:
 - *Universiteti i Beogradit* - Fakulteti Ekonomik (Serbi)
 - *Universiteti i Lubjanës* - Fakulteti Ekonomik (Slloveni)
 - *Universiteti i Zagrebit* - Fakulteti i Ekonomisë dhe Biznesit (Kroaci)
 - *Universiteti Amerikan në Bullgari (Bullgari)*
 - *Universiteti Ndërkombëtar i Sarajevës (Bosnjë dhe Hercegovinë)*
- ▷ **Rëndësia e industrisë:** Programet e AFP-së shpesh hartohen në bashkëpunim me palët e interesuara të industrisë, duke siguruar që kurrikula të mbetet e përshtatshme për nevojat aktuale të Sektorit të Gjelbër.
 - **Universiteti Norvegjez i Shkencave të Aplikuara** po bashkëpunon me industrinë e detit për të ofruar programe trajnimi në energjinë e erës në det të hapur, të krijuara posaçërisht për nevojat e kësaj industrie në rritje. Aspektet kryesore të këtij partneriteti përfshijnë një kurrikulë të drejtuar nga industria, trajnime praktike, qasje ndërdisiplinore, kërkime dhe inovacione, rëndësi globale dhe fokus mbi qëndrueshmërinë. Ky bashkëpunim trajton kërkesën në rritje për profesionistë të aftë në zgjerimin e sektorit të erës në det të hapur, duke promovuar prodhimin e përgjegjshëm dhe të qëndrueshëm të energjisë.
 - **Universiteti Norvegjez i Shkencës dhe Teknologjisë (NTNU)** ofron një projekt PhD duke u fokusuar në dizajnin inovativ të grupit të fuqisë për turbinat e mëdha të erës lundruese. Ky projekt synon të zhvillojë mjete dhe metoda për të projektuar një grup fuqie kompakte, të optimizuar dhe të lehtë për turbinat e erës lundruese. Ky lloj trajnimi i avancuar është thelbësor për zhvillimin dhe zbatimin e suksesshëm të teknologjive të energjisë së erës në det të hapur.
- ▷ **Punësueshmëria:** Duke nxitur individë të gatshëm për punë, AFP-ja kontribuon në uljen e shkallës së papunësisë dhe plotësimin e kërkesës për punë në Sektorin e Gjelbër.

¹⁵ Është e rëndësishme të theksohet se disponueshmëria e kurseve specifike mund të ndryshojë sipas institucionit dhe programit në çdo vend të Ballkanit Perëndimor. Unë rekomandoj të vizitoni faqet e internetit të këtyre institucioneve ose t'i kontaktoni drejtpërdrejt për informacione të përditësuara mbi programet e tyre MBA dhe përfshirjen e kurseve që lidhen me etikën dhe qëndrueshmërinë e biznesit. Përveç kësaj, mund të ketë institucione të tjera në rajon që ofrojnë gjithashtu programe të rëndësishme për interesat tuaja.

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

- Në **Kanada**, programet e trajnimit teknik në industrinë e minierave dhe burimeve natyrore kanë norma të larta punësimi për shkak të kërkesës për aftësi specifike në atë sektor. Sipas të dhënave të siguruara nga Statistikat e Kanadasë, punësimi i drejtpërdrejtë në sektorin e mineraleve të Kanadasë u rrit me 4% (+15,000 vende pune)¹⁶.
- ▷ **Ndërdisiplinarteti:** AFP promovon një qasje ndërdisiplinore dhe multidisiplinare në mësimdhënie, e cila u mundëson studentëve të kenë një vizion më të gjerë dhe më të plotë të fushës së tyre të studimit.
 - Në **Spanjë** ka disa opsione të formimit profesional që fokusohen në sektorin e gjelbër dhe kanë një qasje multidisiplinare. Këto programe kombinojnë njohuritë teknike me aspektet ligjore, menaxhuese dhe të qëndrueshme, duke i përgatitur studentët për një sërë rolesh në ekonominë e gjelbër.
 - Trajnim në Qëndrueshmëri dhe Mjedis: Ky lloj trajnimi fokusohet në profesionet që lidhen me menaxhimin dhe monitorimin e mjedisit, trajtimin dhe pastrimin e ujit, menaxhimin dhe trajtimin e mbetjeve, energjinë e rinovueshme, menaxhimin e pyjeve dhe shërbimet e biznesit mjedisor¹⁷.
 - Trajnim në Ekonominë Rrethore dhe Zhvillimin e Qëndrueshëm: Ky lloj trajnimi fokusohet në aspektet shkencore-teknike dhe ekonomiko-juridike, të cilat janë thelbësore për zbatimin e parimeve të ekonomisë rrethore në kompani dhe institucione¹⁸.
 - Trajnim në Menaxhimin e Qyteteve të zgjuara dhe të Qëndrueshme: Universiteti Autonom i Barcelonës ofron një diplomë në këtë fushë që ndërthur njohuritë e inxhinierisë dhe teknologjive të informacionit dhe komunikimit me aspekte të planifikimit dhe menaxhimit të mjediseve urbane¹⁹.
 - Trajnim në Infrastrukturën e Gjelbër Urbane dhe Peri-urbane: Ky program studimesh fokusohet në menaxhimin, ruajtjen dhe mirëmbajtjen e trashëgimisë së gjelbër dhe ka si fokus profesionistët dhe të diplomuarit që dëshirojnë të përmirësojnë trajnimin e tyre në këtë fushë²⁰.
 - Trajnimi në Ekonominë Rrethore dhe Zhvillim të Qëndrueshëm: Ky lloj trajnimi fokusohet në aspektet shkencore-teknike dhe ekonomiko-ligjore,

¹⁶ Qeveria e Kanadasë <https://natural-resources.canada.ca/science-data/science-research/earth-sciences/earth-sciences-resources/earth-sciences-federal-programs/minerals-sector-employment/16739>

¹⁷ <https://www.infoempleo.com/guias-informes/empleo-sostenible/mercado-laboral/empleo-verde-espana.html>

¹⁸ <https://emprendedores.es/formacion/las-pedagogias-verdes-imprescindibles-en-el-mundo-de-la-empresa/>

¹⁹ <https://elpais.com/educacion/2023-05-16/se-buscan-titulados-en-energias-verdes-y-sostenibilidad-en-una-decada-se-crearan-400000-empleos-y-no-hay-gente-formada.html>

²⁰ <https://ecoacsa.com/en/master-hgesgi/>

thelbësore për zbatimin e parimeve të ekonomisë rrethore në kompani dhe institucione.

Shkurtimisht, formimi profesional ofron një arsim praktik, të orientuar drejt punës, që përshtatet me nevojat në ndryshim të tregut të punës dhe promovon zhvillimin integral të studentit.

Përfitimet e AFP-së për shoqërinë

Arsimi dhe Formimi Profesional (AFP) sjell përfitime të shumta për shoqërinë, si individualisht ashtu edhe kolektivisht. Këtu janë disa nga më të rëndësishmet:

- ▷ **Promovon mundësi të barabarta:** AFP-ja është thelbësore për të nxitur një shoqëri të barabartë. Sa më shumë njerëz të përgatiten akademikisht, aq më i barabartë është tregu i punës që ata mund të kenë akses.
- ▷ **Shkalla e lartë e futjes në tregun e punës:** Formimi profesional ka një shkallë të lartë të futjes në tregun e punës.
 - Në Spanjë, në 2019 (të dhënat më aktuale):
 - Shkalla e punësimit të personave që studiojnë trajnimin e mesëm profesional: 64%
 - Shkalla e punësimit të personave që studiojnë formimin e lartë profesional: 71.8%
 - Norma mesatare e përgjithshme e punësimit: 50.4%.
 - Sipas të dhënave të Eurostat, shkalla e punësimit të të sapodiplomuarve nga arsimi i mesëm profesional në Bashkimin Evropian ishte 79.7% në 2022 ²¹.
- ▷ **Zhvillimi i aftësive personale dhe sociale:** Përveç njohurive teknike, trajnimi profesional nxit zhvillimin e aftësive personale dhe sociale, të tilla si aftësia për të punuar në grup, elasticiteti, komunikimi, iniciativa dhe lidhësi.
- ▷ **Promovimi i përfshirjes sociale:** AFP-ja njihet kryesisht si një instrument i vlefshëm për të promovuar përfshirjen sociale, duke integruar ose riintegruar grupet e përjashtuara nga shoqëria ose ato në rrezik përjashtimi.
- ▷ **Rritja e produktivitetit dhe inovacionit në kompani:** Trajnimi i ofruar nga një kompani rrit kënaqësinë e punonjësve dhe rrit produktivitetin.
- ▷ **Kontributi në rritjen ekonomike:** AFP përmirëson perspektivat e punës së njerëzve dhe, për rrjedhojë, kontribuon në uljen e shkallës së papunësisë dhe rritjen ekonomike.
- ▷ **Përfitimet personale:** AFP mund të kontribuojë në karriera më të qëndrueshme, më të shëndetshme dhe më të përmbushura dhe kënaqësi personale. Është treguar se pagat e atyre që zgjedhin formimin profesional janë identike me ato që fitojnë të kualifikuarit në arsimin e përgjithshëm.

- ▷ **Promovimi i inovacionit dhe konkurrencës:** Të mësuarit gjatë gjithë jetës çon në inovacione më të mëdha, përmirëson konkurrencën e kompanive dhe favorizon rimëkëmbjen ekonomike.

AFP-ja është një mjet thelbësor për zhvillimin e shoqërisë, pasi promovon mundësi të barabarta, përfshirje sociale, rritje ekonomike dhe inovacion, ndërkohë që ofron përfitime personale dhe punësimi për ata që e ndjekin atë.

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

Përfitimet e AFP-së për industrinë

Arsimi dhe Formimi Profesional (AFP) sjell përfitime të shumta për industrinë²², pasi u ofron kompanive punëtorë shumë të kualifikuar dhe të specializuar në fusha të ndryshme. Disa nga përfitimet më të spikatura të AFP-së për industrinë përfshijnë:

- ▷ **Përshtatja me tendencat më të fundit të tregut:** AFP u lejon kompanive të përshtaten me tendencat më të fundit të tregut, duke përfshirë teknologjitë e reja dhe sistemet e menaxhimit dhe organizimit.
- ▷ **Rritja e konkurrencës:** Trajnimi i punonjësve në aftësitë teknike dhe specifike të punës përmirëson konkurrencën e kompanive, duke rritur efikasitetin dhe cilësinë e produkteve dhe shërbimeve.
- ▷ **Nxitja e inovacionit:** AFP kontribuon në zhvillimin e aftësive dhe kompetencave që nxisin inovacionin në kompani, të cilat nga ana tjetër mund të përmirësojnë përfitimin dhe rritjen.
- ▷ **Përmirësimi i produktivitetit:** Trajnimi i punonjësve në aftësitë teknike dhe specifike të punës rrit produktivitetin, duke përmirësuar efikasitetin e punëtorëve në punët e tyre dhe proceset e prodhimit.
- ▷ **Ruajtja e talenteve:** Trajnimi dhe zhvillimi i punonjësve mund të ndihmojnë në ruajtjen e talentit në kompani, pasi punëtorët që marrin trajnime të korporatës gëzojnë mundësi më të mëdha për rritje në karrierë dhe kënaqësi në punë.
- ▷ **Ulja e aksidenteve në vendin e punës:** Trajnimi për shëndetin dhe sigurinë në punë mund të zvogëlojë numrin e aksidenteve në vendin e punës, gjë që redukton kostot që lidhen me këto incidente.
- ▷ **Përmirësimi i motivimit dhe angazhimit të punonjësve:** Trajnimi dhe zhvillimi i punonjësve mund të përmirësojnë motivimin e punës dhe angazhimin e punonjësve, gjë që nga ana tjetër mund të rrisë kënaqësinë dhe mbajtjen e punonjësve.

Arsimi dhe Formimi Profesional (AFP) është thelbësor për industrinë pasi u mundëson kompanive të zhvillojnë profesionistë shumë të aftë dhe të specializuar në fusha të ndryshme. Kjo nga ana tjetër rrit konkurrencën, nxit inovacionin, rrit produktivitetin, siguron mbajtjen e talenteve, rrit sigurinë e punës dhe stimulon motivimin e punonjësve.

²² <https://www.camara.es/en>

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

Përfitimet e AFP-së për nxënësit dhe punëtorët

Arsimi dhe Formimi Profesional (AFP) ofron përfitime të shumta si për studentët, ashtu edhe për punëtorët²³. Këtu janë disa nga më të rëndësishmet:

- ▷ **Përvetësimi i njohurive praktike:** AFP fokusohet në gjenerimin e njohurive që zbatohen shpejt në jetën e përditshme të kompanive ose institucioneve. Kjo për faktin se kurset e AFP-së janë zakonisht mjaft specifike dhe krijohen në mënyrë që studentët të mund të kryejnë praktikë profesionale në kompani me kërkesa specifike.
- ▷ **Përditësimi i punës:** Kurset e AFP-së inkurajojnë individët që të jenë vazhdimisht të përgatitur dhe të përditësuar, pasi teknologjitë dhe teknikat në fusha të caktuara përparojnë me shpejtësi.
- ▷ **Mundësi punësimi:** Kurset e AFP-së u ofrojnë individëve mundësinë e fitimit të përvojës së punës, pasi ata kërkojnë praktikë për t'u diplomuar prej tyre, gjë që shpesh përkthehet në mundësi punësimi për studentët e tyre.
- ▷ **Zhvillimi i aftësive praktike²⁴:** Përpara se të hyjnë në tregun e punës, studentët e AFP-së kryejnë praktika në terren, të quajtura edhe Trajnime në Vendin e Punës, në lidhje me diplomën e tyre të zgjedhur.
- ▷ **Punësueshmëri e lartë:** Specializimi është theksuar si një faktor prioritar kur bëhet fjalë për gjetjen e punësimit. Kompanitë kërkojnë personel të trajnuar në sektorë shumë specifike profesionale dhe me profile teknike shumë të kualifikuara.
- ▷ **Mundësi pune ndërkombëtare:** Studimet e formimit profesional kanë karakter ndërkombëtar. Bashkimi Evropian vlerëson shumë të diplomuarit në këtë lloj trajnimi.
- ▷ **Përmirësimi i kompetencës së punëtorëve dhe rritja e konkurrencës së kompanive:** Të mësuarit gjatë gjithë jetës lejon përditësimin e vazhdueshëm të njohurive dhe aftësive. Kjo na lejon gjithashtu të përmirësojmë aftësitë tona profesionale.
- ▷ **Rritja e sigurisë së punës:** AFP bën të mundur përmirësimin e aftësive profesionale të punëtorëve, gjë që mund të çojë në rritjen e sigurisë së punës.
- ▷ **Promovimi i punës:** AFP mund t'u mundësojë punëtorëve të marrin më shumë përgjegjësi, të marrin vendime më efikase dhe të zgjidhin problemet, të cilat mund të çojnë në promovimin e punës.
- ▷ **Efikasiteti i përmirësuar:** AFP mund të përmirësojë efikasitetin e punëtorëve në punët e tyre dhe në proceset e prodhimit.

Këto janë vetëm disa nga përfitimet e AFP-së. Është e rëndësishme të mbani mend se çdo individ mund të përjetojë përfitime të ndryshme në varësi të rrethanave të tyre individuale dhe fushës së studimit ose punës.

²³ https://www.cedefop.europa.eu/files/9061_en.pdf

²⁴ <https://op.europa.eu/webpub/empl/VET-skills-for-today-and-future/en/index.html>

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

Përfitimet e AFP-së për institucionet e AFP-së

Arsimi dhe Formimi Profesional (AFP) ofron përfitime të shumta për shkollat. Pikat e mëposhtme nxjerrin në pah disa nga më të rëndësishmet:

- ▷ **Zgjerimi i ofertës së trajnimit:** AFP lejon qendrat arsimore të zgjerojnë ofertën e tyre të trajnimit, duke u ofruar studentëve një sërë kursesh që përshtaten me kërkesat e tregut të punës.
- ▷ **Përforcimi i prestigjit të qendrës arsimore:** Zbatimi i programeve të AFP-së mund të ndihmojë në përforcimin e prestigjit të një qendre arsimore, pasi këto programe zakonisht shoqërohen me norma të larta punësimi dhe trajnime praktike dhe të aplikuara.
- ▷ **Lidhje më të ngushta me botën e biznesit:** AFP i lejon shkollat të krijojnë marrëdhënie më të ngushta me kompanitë lokale, të cilat mund të lehtësojnë praktikatat për studentët dhe përditësimin e përmbajtjes së trajnimit në përputhje me nevojat e tregut të punës.
- ▷ **Përditësimi i mësuesit:** Mësuesit e AFP-së mund të përfitojnë nga mundësia për të mësuar rreth zhvillimeve dhe tendencave të reja në sektorin e biznesit, të plotësojnë njohuritë e tyre akademike dhe të jenë të përditësuar. Kjo është për shkak se ata mund të kenë akses në objektet, makineritë dhe teknologjitë e kompanisë dhe madje të marrin trajnime nga profesionistët e kompanisë.
- ▷ **Rritja e numrit të njerëzve që mund të kualifikohen:** AFP mund të tërheqë më shumë njerëz të interesuar për të përvetësuar trajnime praktike dhe të aplikuara, gjë që mund të rrisë numrin e njerëzve që mund të kualifikohen përmes AFP-së.
- ▷ **Nxitja e transferimit të njohurive:** Marrëdhënia e ngushtë ndërmjet institucioneve arsimore dhe kompanive të krijuara përmes AFP-së mund të nxisë transferimin e njohurive, gjë që mund të pasurojë trajnimin që u ofrohet studentëve.

Promovimi i mësimin dhe udhëzimit gjatë gjithë jetës: Qendrat e integruara të AFP-së promovojnë mësimin dhe udhëzimin gjatë gjithë jetës, duke ofruar biseda në qendrat arsimore për të promovuar ofertën e AFP-së, si dhe një program për të mbështetur sipërmarrjen e studentëve dhe një bankë pune të përditësuar vazhdimisht.

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

Tabela 1: Pjesëmarrja e të rriturve në mësim, 2019-2022 ²⁵

	Total				Men				Women			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
EU	10.8	9.1	10.8	11.9	9.8	8.3	10.0	10.8	11.9	10.0	11.6	12.9
Belgium	8.2	7.4	10.2	10.3	7.7	7.1	10.0	9.7	8.6	7.7	10.4	10.9
Bulgaria	2.0	1.6	1.8	1.7	1.8	1.4	1.7	1.6	2.1	1.7	1.9	1.8
Czechia	8.1	5.5	5.8	9.4	8.1	5.6	5.6	9.3	8.1	5.5	5.9	9.4
Denmark	25.3	20.0	22.3	27.9	20.7	16.4	18.1	23.6	30.0	23.6	26.6	32.2
Germany (*)	8.2	7.7	7.7	8.1	8.3	7.8	7.7	7.9	8.1	7.5	7.7	8.4
Estonia	19.6	16.6	18.4	21.1	16.3	12.6	14.4	16.7	22.9	20.6	22.5	25.5
Ireland	12.6	11.0	13.6	11.8	10.7	9.2	12.0	10.3	14.5	12.6	15.2	13.2
Greece	3.9	4.1	3.5	3.5	3.7	4.3	3.5	3.2	4.2	4.0	3.4	3.8
Spain	10.6	11.0	14.4	15.3	9.5	9.9	12.7	13.5	11.7	12.0	16.0	17.0
France	19.5	13.0	11.0	13.3	16.7	11.2	9.9	11.4	22.2	14.6	12.1	15.1
Croatia	3.5	3.2	5.1	4.4	3.2	2.6	3.7	3.9	3.7	3.8	6.4	5.0
Italy	8.1	7.2	9.9	9.6	7.7	7.0	9.8	9.4	8.6	7.4	10.0	9.9
Cyprus	5.9	4.7	9.7	10.5	5.6	4.9	9.9	10.4	6.2	4.5	9.5	10.5
Latvia	7.4	6.6	8.6	9.7	5.4	4.6	5.5	6.6	9.3	8.4	11.5	12.5
Lithuania	7.0	7.2	8.5	8.5	5.5	5.6	6.7	6.8	8.5	8.7	10.2	10.2
Luxembourg	19.1	16.3	17.9	18.1	19.7	15.3	17.4	16.9	18.5	17.3	18.3	19.3
Hungary	5.8	5.1	5.9	7.9	5.6	4.4	5.8	6.7	6.0	5.7	5.9	9.2
Malta	11.9	11.0	13.9	12.8	10.7	9.6	12.9	12.1	13.4	12.6	14.9	13.6
Netherlands	19.5	18.8	26.6	26.4	18.5	17.9	25.7	25.2	20.4	19.8	27.5	27.5
Austria	14.7	11.7	14.6	15.8	13.1	10.9	13.3	14.4	16.3	12.7	15.8	17.2
Poland	4.8	3.7	5.4	7.6	4.2	3.1	5.0	7.0	5.4	4.3	5.9	8.3
Portugal	10.5	10.0	12.9	13.8	10.3	9.6	12.0	13.2	10.7	10.4	13.7	14.2
Romania	1.3	1.0	4.9	5.4	1.4	1.0	5.2	5.6	1.2	1.0	4.7	5.2
Slovenia	11.2	8.4	18.9	21.6	9.7	7.4	17.4	20.1	12.8	9.5	20.6	23.2
Slovakia (*)	3.6	2.8	4.8	12.8	3.6	2.6	4.6	12.9	3.6	3.0	4.9	12.8
Finland	29.0	27.3	30.5	25.2	24.8	23.0	25.5	20.9	33.3	31.7	35.8	29.7
Sweden	34.3	28.6	34.7	39.2	26.1	21.9	28.3	29.4	42.9	35.5	41.4	43.2
Iceland (*)	22.2	20.3	23.9	27.1	18.8	16.8	19.3	22.2	25.7	24.1	28.8	32.5
Norway	19.3	16.4	19.5	21.1	17.7	15.0	18.0	19.2	21.0	17.9	21.2	23.1
Switzerland	32.3	27.6	22.8	22.0	33.2	29.5	22.6	21.8	31.3	26.7	22.9	22.2
Montenegro	2.5	2.7	-	-	2.1	2.6	-	-	3.0	2.6	-	-
North Macedonia	2.8	2.6	-	-	2.8	2.5	-	-	2.7	2.7	-	-
Serbia	4.3	3.7	4.8	5.2	3.8	3.3	4.2	4.4	4.8	4.0	5.4	5.9
Türkiye	5.7	5.8	-	-	5.7	6.0	-	-	5.7	5.5	-	-

Note: Refer to the internet metadata file (http://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/trng_ifs_4w0_esms.htm).
 Break in series in 2021.
 (*) Break in series in 2020.
 (*) Break in series in 2022.
 Source: Eurostat (online data code: trng_ifs_e_01)

eurostat

Në vitin 2022, përqindja e personave të moshës 25 deri në 64 vjeç në BE, të cilët kanë marrë pjesë në arsim ose trajnim gjatë katër javëve të mëparshme ishte 11,9 %; një përqindje që ishte 2.8 pikë përqindjeje (pp.) më e lartë se përqindja korresponduese në vitin 2020, shih tabelën 1. Mendohet se rritja në 2021 dhe 2022 mund të lidhet me rimëkëmbjen ekonomike pas pandemisë COVID-19, duke çuar edhe në më shumë aktivitete trajnimi (të cilat shpesh janë të lidhura me punën, siç tregohet nga të dhënat e AES) në vitin 2021 sesa gjatë fillimit të pandemisë, ku u anuluan shumë aktivitete trajnuese. Në vitin 2022, shkalla e pjesëmarrjes ishte më e lartë se para pandemisë në 2019 me 1.1 pp. (shih Tabelën 1). Sidoqoftë, duhet të theksohet gjithashtu se ka një ndërprerje në seri në vitin 2021 për shkak të metodologjisë së re të EU-AFP, dhe se disa vende ndryshuan pyetjet e tyre kombëtare, veçanërisht për pjesëmarrjen në arsimin joformal, gjë që mund të ketë ndikim në rezultatet.

Suedia, Danimarka, Holanda dhe Finlanda u dalluan nga shtetet e tjera anëtare të BE-së, pasi raportuan përqindje të konsiderueshme më të larta të popullatave të tyre të rritura përkatëse që morën pjesë në mësimin gjatë gjithë jetës në katër javët para intervistës. Të katër qarqet kishin një përqindje mbi 25,0 %. Nga ana tjetër, Greqia dhe Bullgaria raportuan norma të të nxënimit të të rriturve më pak se 4,0 %.

Përqindja e popullsisë që kishte marrë pjesë në mësimin e të rriturve ishte më e lartë tek gratë (12,9 % në 2022) në BE sesa tek burrat (10,8 %). Në vitin 2022, gratë shënuan përqindje më të larta pjesëmarrjeje sesa burrat në të gjitha shtetet anëtare të BE-së, përveç Rumanisë dhe Sllovakisë. Diferenca më e madhe midis burrave dhe grave, në pp., ishte në Suedi, ku shkalla e pjesëmarrjes për gratë ishte 13.8 pp. më e lartë se për burrat.

²⁵ [Statistikat e mësimin të të rriturve - Statistikat e shpjeguara \(europa.eu\)](#)

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

Është e rëndësishme të theksohet se zbatimi i programeve të AFP-së në shkolla mund të kërkojë përpjekje shtesë nga ana e mësuesve për të qenë të përditësuar dhe në harmoni me kërkesat e sektorit të biznesit. Megjithatë, përfitimet që rrjedhin nga AFP për shkollat, mësuesit dhe studentët e bëjnë këtë përpjekje një investim të vlefshëm.

Sfidat

Arsimi dhe Aftësimi Profesional (AFP) përballet me disa sfida në lidhje me sektorin e gjelbër.

- ▷ Nevoja për t'iu përshtatur **tranzicionit ekologjik** që do të prekë të gjithë sektorët dhe profesionet në mënyrë transversale, me shfaqjen e aftësive të reja. Kjo do të thotë se formimi profesional duhet të përgatitet për t'u përballur me ndryshimet që janë futur, duke zbatuar programe trajnimi që plotësojnë nevojat e kompanive.

Tranzicioni ekologjik në sektorin e gjelbër kërkon një sërë aftësish të reja për t'iu përshtatur me ndryshimet dhe sfidat e reja. Sipas një analize të sektorit të gjelbër, këto kompetenca përfshijnë:

- **Njohuri të Energjisë së Rinovueshme:** Është thelbësore të kemi një kuptim solid të formave të ndryshme të energjisë së rinovueshme, si energjia diellore dhe e erës, dhe se si ato mund të zbatohen dhe menaxhohen në mënyrë efektive.
- **Aftësitë e Teknologjisë së Gjelbër:** Teknologjitë e gjelbra janë vazhdimisht në zhvillim, prandaj është thelbësore të jeni të përditësuar me risitë më të fundit dhe të dini se si t'i zbatoni ato në praktikë.
- **Menaxhimi i Mbetjeve:** Menaxhimi efektiv i mbetjeve është një pjesë integrale e tranzicionit ekologjik dhe nevojitet personel i kualifikuar në këtë fushë.
- **Bujqësia e Qëndrueshme:** Bujqësia e qëndrueshme është një sektor i gjelbër në zhvillim që kërkon njohuri dhe aftësi specifike.
- **Financa e Gjelbër:** Njohuritë për financat e gjelbra, që i referohen investimeve në projekte që kanë përfitime mjedisore, janë gjithnjë e më të rëndësishme.
- **Bashkëpunim me Kompanitë e Sektorit të Gjelbër:** Bashkëpunimi me kompanitë e sektorit të gjelbër është thelbësor për hartimin e programeve efektive të trajnimit.
- **Hulumtimi mbi nevojat dhe tendencat e sektorit të gjelbër:** Kryerja e hulumtimit mbi nevojat dhe tendencat e sektorit të gjelbër është një hap jetik në përmirësimin e efektivitetit të programeve të trajnimit.
- **Përshtatshmëria:** Aftësia për t'iu përshtatur nevojave në ndryshim të sektorit të gjelbër është thelbësore.
- **Aftësi digjitale:** Digjitalizimi është një faktor kyç që mundëson prodhimin, transmetimin dhe shpërndarjen më të zgjuar dhe më efikas të energjisë. Prandaj, ndërgjegjësimi digjital dhe aftësitë e TIK po bëhen gjithnjë e më të rëndësishme.

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

Këto kompetenca nevojiten për të përgatitur studentët dhe profesionistët për karrierë në sektorin e gjelbër dhe për të siguruar që kompanitë dhe organizatat të jenë të pajisura për të përballuar tranzicionin e gjelbër.

- ▷ **Identifikimi i profesioneve të gjelbra apo punëve** me të ardhme më të ndritur, teksa sektori ka nisur të zgjohet. Përveç kësaj, shumë vende pune në sektorë të tjerë do të duhet të përcaktohen nga një kombinim i aftësive mjedisore, që do të thotë se aftësitë e reja që duhet të kenë profesionistët do të duhet të përcaktohen.
- Inxhinier i Energjisë së Rinovueshme: Inxhinierët e energjisë së rinovueshme projektojnë, zhvillojnë dhe mirëmbajnë sistemet e energjisë diellore, të erës, hidro dhe gjeotermale. Ndërsa kërkesa për energji të pastër vazhdon të rritet, ky profesion po bëhet gjithnjë e më vendimtar.
 - Specialist i Eficiencës së Energjisë: Këta profesionistë punojnë për të optimizuar përdorimin e energjisë në ndërtesa, industri dhe sisteme transporti për të reduktuar konsumin e energjisë dhe emetimet e karbonit.
 - Agronom organik: Agronomët organikë fokusohen në bujqësi të qëndrueshme dhe prodhim ushqimor pa përdorimin e pesticideve dhe plehrave kimike. Me rritjen e kërkesës për ushqim organik, ky profesion bëhet më i rëndësishëm.
 - Ekspert për menaxhimin e mbetjeve: Menaxhimi i duhur i mbetjeve është thelbësor për të reduktuar ndotjen dhe për të promovuar qëndrueshmërinë. Ekspertët në këtë fushë punojnë në grumbullimin, riciklimin dhe asgjësimin e mbetjeve në një mënyrë miqësore me mjedisin.
 - Teknik i Energjisë Diellore: Këta teknikë instalojnë dhe mirëmbajnë sisteme të energjisë diellore rezidenciale dhe komerciale. Me adoptimin në rritje të energjisë diellore, ky profesion është shumë i kërkuar.
 - Analist i të dhënave mjedisore: Analistët e të dhënave mjedisore mbledhin dhe analizojnë të dhëna në lidhje me mjedisin për të ndihmuar në marrjen e vendimeve të informuara në lidhje me politikën dhe praktikën e qëndrueshme.
 - Arkitekt i qëndrueshëm: Arkitektët e qëndrueshëm projektojnë ndërtesa që janë efikase ndaj energjisë dhe miqësore me mjedisin. Fokusi i tyre është në minimizimin e ndikimit mjedisor të ndërtimit.
 - Konsulent për Qëndrueshmërinë e Biznesit: Këta konsulentë ndihmojnë bizneset të adoptojnë praktika të qëndrueshme, të reduktojnë ndikimin e tyre të karbonit dhe të pajtohen me rregulloret mjedisore.
 - Menaxher i Parkut Natyror: Menaxherët e parkut natyror punojnë për të ruajtur dhe mbrojtur zonat natyrore dhe parqet kombëtare, duke promovuar ekoturizmin dhe edukimin mjedisor.
 - Inxhinier i Lëvizshmërisë Elektrike: Ndërsa automjetet elektrike fitojnë terren, inxhinierët e lëvizshmërisë elektrike janë përgjegjës për projektimin dhe zhvillimin e infrastrukturës së karikimit dhe sistemeve të qëndrueshme të transportit.
- ▷ **Angazhimi me Industrinë**. Përafrimi i nevojave të biznesit aktual dhe të ardhshëm me trajnime. Sistemi arsimor dhe në veçanti Arsimi dhe Formimi Profesional duhet të

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

përgatitet për të përballuar ndryshimet që janë inkorporuar, duke zbatuar programe trajnimi që plotësojnë nevojat e kompanive.

- ▷ **Forcimi i udhëzimeve akademike dhe profesionale.** Tranzicioni i gjelbër po gjeneron ndryshime në tregun e punës dhe në aftësitë e kërkuara nga punëdhënësit, ndaj është thelbësore që njerëzit të trajnohen për t'i fituar ato.
- ▷ **Rëndësia e kurrikulës.** Arsimi dhe trajnimi profesional duhet të përballojnë sfidën e përmirësimit të aftësive dhe kualifikimeve të punëtorëve në fushat e qëndrueshmërisë, sipërmarrjes së gjelbër dhe digjitalizimit, në mënyrë që të përballen me sfidat e tranzicionit energjetik, qarkullues dhe mjedisor. Kjo përfshin zhvillimin e veprimeve trajnuese që promovojnë ekonominë e gjelbër dhe përmirësojnë punësueshmërinë e punëtorëve.
- ▷ **Sigurimi i Cilësisë.** Sigurimi i cilësisë dhe standardit të programeve të AFP-së është thelbësor për prodhimin e një fuqie punëtore të kualifikuar, megjithatë mund të jetë sfiduese duke pasur parasysh gamën e larmishme të ofruesve të AFP-së.
- ▷ **Akses dhe Barazi.** Sigurimi i aksesit të barabartë në AFP për të gjithë individët, pavarësisht nga statusi i tyre socio-ekonomik, mbetet një sfidë që duhet adresuar.
- ▷ **Qëndrueshmëria e financimit.** Sigurimi i mbështetjes financiare afatgjatë dhe investimi në programet e AFP-së për Sektorin e Gjelbër mund të jetë sfidues, pasi qëndrueshmëria financiare është thelbësore për zhvillimin e vazhdueshëm dhe ofrimin e trajnimeve me cilësi të lartë.
- ▷ **Integrimi i teknologjisë.** Duke vazhduar me teknologjinë dhe mjetet digjitale në zhvillim të shpejtë në programet e arsimit dhe trajnimit profesional (AFP), Sektori i Gjelbër mund të sigurojë që të diplomuarit e tij jo vetëm të jenë të ndërgjegjshëm ndaj mjedisit, por edhe të aftë në mjetet dhe teknologjitë më të fundit që po formësojnë të ardhmen e qëndrueshmërisë dhe mbrojtjen e mjedisit. Kjo qasje është thelbësore për prodhimin e profesionistëve të gatshëm për punë, të cilët mund të kontribuojnë në mënyrë efektive në fuqinë punëtore të gjelbër. Këtu janë disa strategji për të adresuar këtë sfidë:
 - Përditësimet e rregullta të kurrikulës: Programet e AFP-së duhet të kenë një mekanizëm për përditësimin e rregullt të kurrikulës së tyre për të përfshirë teknologjitë më të fundit dhe mjetet digjitale të rëndësishme për Sektorin e Gjelbër. Kjo mund të përfshijë bashkëpunimin me ekspertë dhe organizata të industrisë për të identifikuar tendencat në zhvillim.
 - Literaturë Digjitale: Integrimi i shkrim-leximit digjital në kurrikul është thelbësor. Studentët duhet të njihen me softuer të ndryshëm, mjete të analizës së të dhënave dhe platforma digjitale që përdoren zakonisht në monitorimin e mjedisit, efikasitetin e energjisë dhe analizën e qëndrueshmërisë.
 - Trajnim praktik: Trajnimi praktik dhe përvoja praktike me teknologjinë janë thelbësore. Programet e AFP-së duhet të investojnë në laboratorë dhe pajisje moderne për t'u ofruar studentëve përvojë të botës reale në përdorimin e teknologjisë.
 - Partneritetet me Industrinë: Bashkëpunimi me drejtuesit e industrisë së gjelbër mund të sigurojë akses në teknologjinë dhe mjetet e fundit. Praktikat, ose programet bashkëpunuese me këto organizata mund t'i ekspozojnë studentët ndaj zhvillimeve më të fundit.

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

- Platformat e mësimit në internet: Përdorni platformat dhe burimet e mësimit në internet për t'i mbajtur studentët të përditësuar mbi tendencat më të fundit. Kjo mund të përfshijë webinarë, module të mësimit elektronik dhe akses në burimet digjitale.
- Zhvillimi Profesional për Instruktorët: Vetë instruktorët duhet të qëndrojnë aktual me përparimet teknologjike. Trajnimi i rregullt dhe mundësitë e zhvillimit profesional për trajnerët mund të sigurojnë që ata të jenë të pajisur mirë për të mësuar në mënyrë efektive teknologjitë më të fundit.
- Raportet e komenteve: Krijoni raporte reagimi me të diplomuarit dhe punëdhënësit për të kuptuar grupet e aftësive që kërkohen shumë. Kjo mund të ndihmojë në përshtatjen e kurrikulës për të përmbushur më saktë nevojat e industrisë.
- Qasje ndërdisiplinore: Inkurajoni një qasje ndërdisiplinore ku studentët mësojnë të aplikojnë teknologjinë krahas njohurive të tyre mjedisore. Kjo mund të nxisë kreativitetin dhe inovacionin.

D2.3 Konkluzione nga rezultatet e konsultimit të grupit të ekspertëve në vendet e BP

Workshop-et e mbajtura në vendet e Ballkanit Perëndimor: Shqipëri, Bosnje-Hercegovinë dhe Mal të Zi, u fokusuan në analizimin e mospërputhjeve midis ofertës së Arsimit dhe Formimit Profesional (AFP) dhe nevojave të tregut të punës, veçanërisht në sektorin e gjelbër në zhvillim.

Në Shqipëri, seminari u organizua nga Dhoma e Tregtisë dhe Industrisë Tiranë. Në Bosnje dhe Hercegovinë, organizator ishte Dhoma e Tregtisë dhe Industrisë e Banja Lukës dhe CETEOR, dhe në Mal të Zi, workshop-i u organizua nga Green Home.

Workshop-et mblodhën së bashku përfaqësues nga tregu i punës, bizneset e gjelbra, institucionet e AFP-së dhe institucionet arsimore. Pjesëmarrësit diskutuan problemet e mospërputhjes së aftësive ndërmjet ofertës së AFP-së dhe kërkesës së tregut të punës. Gjithashtu, u mblodhën mendime ekspertësh për situatën aktuale në secilin vend.

Përfundimet e seminareve theksuan nevojën për të zhvilluar një mekanizëm për diagnostikimin e nevojave të biznesit në sektorin e gjelbër, duke siguruar harmonizim në kohë dhe gjithëpërfshirës midis ofertës së AFP-së dhe kërkesave në ndryshim të industrive të ndërgjegjshme për mjedisin. U theksua rëndësia e mbështetjes së trajnerëve dhe stafit të AFP-së në Ballkanin Perëndimor, me qëllim të krijimit të lidhjeve fleksibël dhe ndërvepruese ndërmjet AFP-së dhe tregut të punës.

Përveç kësaj, u theksua nevoja për të forcuar kapacitetet e shkollave të AFP-së në Ballkanin Perëndimor për të përfshirë nevojat e tregut të gjelbër të punës në ofertat e tyre të trajnimit. Kjo do të përmirësonte potencialin e punësimit të studentëve të AFP-së në Ballkanin Perëndimor dhe do t'i pajiste ata me aftësitë e nevojshme për të lulëzuar në sektorin e gjelbër në zhvillim.

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

Në përgjithësi, seminarët përfaqësonin një përpjekje të përbashkët për të përmirësuar cilësinë e Arsimit dhe Formimit Profesional në Ballkanin Perëndimor, duke adresuar njëkohësisht nevojat specifike të sektorit të gjelbër në zhvillim. Duke reduktuar hendekun e aftësive dhe duke lehtësuar bashkëpunimin produktiv midis AFP-së dhe tregut të punës, ky projekt synon të kontribuojë në rritjen dhe zhvillimin e qëndrueshëm të rajonit të Ballkanit Perëndimor.

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

Kapitulli 3: Mekanizmi për Diagnostifikimin e Nevojave të Biznesit

D2.4 Diagnoza e Nevojave të Biznesit në Sektorin e Gjelbër: mjete i përdorur dhe rezultatet kryesore

Mekanizmi për përmirësimin e ofertës së arsimit dhe aftësisë profesionale (AFP) në sektorin e gjelbër mund të përdoret në disa mënyra, sipas projektit të financuar nga BE ADDUPT (Adresimi i mospërputhjes së aftësive në sektorin e gjelbër përmes Përmirësimit të Aftësive Digjitale të Arsimit & Formimit Profesional).

- ▷ **Diagnoza e nevojave të biznesit:** Mekanizmi mund të përdoret për të diagnostikuar nevojat e biznesit në sektorin e gjelbër. Kjo siguron një harmonizim në kohë dhe gjithëpërfshirës midis ofrimit të AFP-së dhe kërkesave në ndryshim të industrive të ndërgegjeshme për mjedisin.
- ▷ **Analizë e thelluar e sektorit të gjelbër:** Mekanizmi mund të përdoret gjithashtu për të ofruar një analizë të thellë të sektorit të gjelbër në vendet pjesëmarrëse. Kjo lejon identifikimin e aftësive dhe kompetencave të nevojshme në sektorin e gjelbër dhe përshtatjen e ofertës së AFP-së në përputhje me rrethanat.
- ▷ **Mbështetje për trajnerët dhe stafin e AFP-së:** Mekanizmi mund të përdoret për të mbështetur trajnerët dhe stafin e AFP-së, me qëllim të krijimit të lidhjeve fleksibël dhe ndërvepruese ndërmjet AFP-së dhe tregut të punës. Kjo mund të rrisë potencialin e punësimit të nxënësve të AFP-së dhe t'i pajisë ata me aftësitë e nevojshme për të lulëzuar në sektorin e gjelbër në zhvillim.
- ▷ **Zhvillimi i vazhdueshëm profesional i mësuesve dhe trajnerëve të AFP-së:** Mekanizmi i jep përparësi zhvillimit të vazhdueshëm profesional të mësuesve dhe trajnerëve të AFP-së. Kjo mund të forcojë cilësinë e sektorit të AFP-së, duke siguruar që ai të mbetet i përshtatshëm dhe i përgjegjshëm ndaj kërkesave gjithnjë në ndryshim të tregut të punës.
- ▷ **Nxitja e një marrëdhënieje simbiotike midis institucioneve të AFP-së dhe kompanive:** Mekanizmi mund të përdoret gjithashtu për të nxitur një marrëdhënie simbiotike midis institucioneve dhe ndërmarrjeve të AFP-së duke përshtatur ofrimin e AFP-së me nevojat specifike të sektorit të gjelbër.

Si përmbledhje, mekanizmi mund të përdoret për të përmirësuar ofrimin e AFP-së në sektorin e gjelbër përmes një diagnoze të nevojave të biznesit, një analize të thellë të sektorit, mbështetjes për trajnerët dhe stafin e AFP-së, zhvillimit të vazhdueshëm profesional të mësuesve dhe trajnerëve të AFP-së dhe nxitjes së një marrëdhënieje simbiotike ndërmjet institucioneve të AFP-së dhe kompanive.

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

Qëllimi dhe objektivat

Mekanizmi synon të zhvillojë një diagnozë të nevojave të biznesit në sektorin e gjelbër, duke siguruar një përafrim në kohë dhe gjithëpërfshirës midis ofertës së AFP-së dhe kërkesave në ndryshim të industrive të ndërgjegjshme për mjedisin. Kjo diagnozë kryhet përmes një hulumtimi gjithëpërfshirës që përfshin kërkime në terren dhe në zyrë.

Objektivat e mekanizmit janë:

- ▷ Për të diagnostikuar nevojat e biznesit në sektorin e gjelbër.
- ▷ Për të ofruar një analizë të thellë të sektorit të gjelbër në vendet pjesëmarrëse.
- ▷ Të mbështesë trajnerët dhe stafin e AFP-së në Ballkanin Perëndimor, me qëllim krijimin e lidhjeve fleksibël dhe ndërvepruese ndërmjet AFP-së dhe tregut të punës.
- ▷ Përmirësimi i potencialit të punësimit të nxënësve të AFP-së në Ballkanin Perëndimor dhe pajisjen me aftësitë e nevojshme për të lulëzuar në zhvillimin e sektorit të gjelbër.
- ▷ Dhënia prioritet zhvillimit të vazhdueshëm profesional të mësuesve dhe trajnerëve të AFP-së në Ballkanin Perëndimor.

Shkurtimisht, mekanizmi synon të përmirësojë cilësinë e arsimit dhe trajnimit profesional në Ballkanin Perëndimor, duke adresuar njëkohësisht nevojat specifike të sektorit të gjelbër në zhvillim. Duke kapërcyer hendekun e aftësive dhe duke lehtësuar bashkëpunimin produktiv midis AFP-së dhe tregut të punës, ky projekt përpiqet të kontribuojë në rritjen dhe zhvillimin e qëndrueshëm të rajonit të Ballkanit Perëndimor.

Metodologjia: Analiza, Konsultimi dhe Verifikimi

Një qasje e zakonshme për diagnostikimin e nevojave të kompanive është analiza SWOT (Fuqitë, Dobësitë, Mundësitë dhe Kërcënimet), e cila ju lejon të vlerësoni situatën e brendshme dhe të jashtme të kompanisë dhe të vendosni objektiva dhe strategji për të adresuar fushat e identifikuara.

Vlerësimi i Nevojave për Trajnim (VNT) është një proces specifik që fokusohet në identifikimin e fushave në të cilat punonjësit duhet të përmirësojnë aftësitë, njohuritë dhe kompetencat e tyre në mënyrë që të kryejnë detyrat e tyre në mënyrë efektive. Ky proces mund të përfshijë vlerësimin e aftësive dhe kompetencave aktuale të punonjësve, identifikimin e boshllëqeve të njohurive dhe formulimin e planeve të trajnimit dhe zhvillimit për të adresuar këto nevoja.

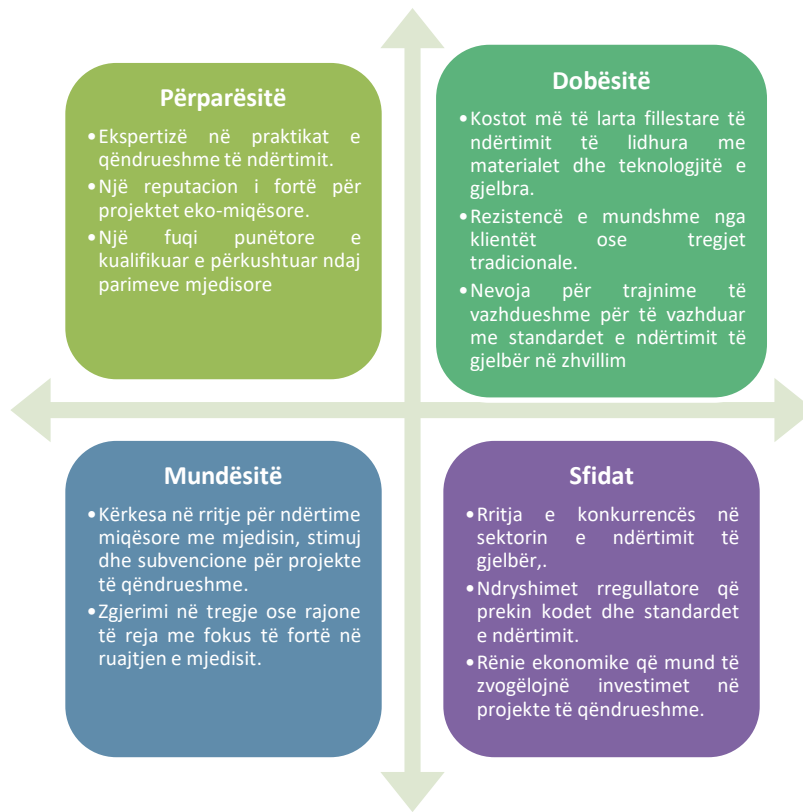
Në përgjithësi, diagnostikimi i nevojave të biznesit është një proces thelbësor për të siguruar rritjen dhe konkurrencën e një organizate. Duke identifikuar dhe adresuar fushat për përmirësim dhe mundësi për rritje, kompanitë mund të përshtaten me ndryshimet në mjedisin e biznesit dhe të sigurojnë performancë optimale në të gjitha fushat e organizatës.

Për të zgjeruar dhe sqaruar informacionin e mësipërm, një shembull i një analize SWOT në një kompani ndërtimi të gjelbër.

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

Vlerësimi i nevojave për trajnim (VNT) në një kompani të energjisë së rinovueshme:

- ▷ Aftësitë dhe kompetencat aktuale: Vlerësimi i aftësive dhe kompetencave aktuale të punonjësve në një kompani të energjisë së rinovueshme mund të zbulojë pikat e forta në fusha si instalimi i paneleve diellore, mirëmbajtja e turbinave me erë dhe integrimi në rrjet.
- ▷ Mangësitë e njohurive: Identifikimi i boshllëqeve të njohurive mund të përfshijë njohjen e fushave ku punonjësve u mungon ekspertiza, të tilla si teknologjitë në zhvillim, zgjidhjet e ruajtjes së energjisë ose njohuri specifike rregulatore.
- ▷ Planet e Trajnimit dhe Zhvillimit: Bazuar në VNT, një kompani mund të zhvillojë plane trajnimi dhe zhvillimi të përshtatura. Për shembull, punonjësit mund të marrin trajnime mbi teknologjitë më të fundit të energjisë së rinovueshme, protokollat e sigurisë ose mjetet softuerike për monitorimin dhe menaxhimin e energjisë.

Analiza e palëve të interesuara në një organizatë të edukimit mjedisor:

- ▷ Palët e Interesit të Brendshëm: Palët e interesuara të brendshme mund të përfshijnë mësues, administratorë dhe staf mbështetës brenda organizatës. Kuptimi i nevojave dhe perspektivave të tyre është jetik për planifikimin efikas të programit dhe shpërndarjen e burimeve.
- ▷ Palët e jashtme të interesit: Palët e jashtme të interesuara mund të variojnë nga studentët dhe prindërit tek agjencitë qeveritare, OJQ-të mjedisore dhe komunitetet lokale. Analizimi

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

i interesave dhe pritshmërive të tyre është thelbësor për përafrimin e iniciativave arsimore me nevojat e komunitetit dhe shoqërisë.

Menaxhimi i nevojave të palëve të interesuara: Menaxhimi i nevojave të palëve të interesuara përfshin gjetjen e bazës së përbashkët dhe sigurimin që qëllimet e organizatës të përputhen me ato të palëve të interesuara. Kjo mund të përfshijë komunikim transparent, mekanizma reagimi dhe vendimmarrje bashkëpunuese për të nxitur marrëdhënie pozitive dhe mbështetje. Këto analiza janë mjete themelore për planifikimin strategjik dhe vendimmarrjen në kontekstet e tyre përkatëse, duke ndihmuar organizatat në sektorët e ndërtimit të gjelbër, të energjisë së rinovueshme dhe edukimit mjedisor të kalojnë sfidat dhe të shfrytëzojnë mundësitë në mënyrë efektive.

Roli i palëve të ndryshme të interesit

Palët e interesuara në mekanizmin e vlerësimit të nevojave të ndërmarrjes janë ata individë, grupe ose organizata që mund të preken ose mund të ndikojnë në vendimet dhe veprimet e ndërmarrjes. Këta palë të interesuara të kompanisë mund të jenë të brendshëm ose të jashtëm.

Palët e brendshme të interesit mund të përfshijnë punonjësit, menaxherët dhe pronarët e kompanisë. Këto grupe mund të identifikohen duke rishikuar përshkrimet e punës dhe duke u konsultuar me menaxherët dhe mbikëqyrësit për të kuptuar se kush brenda organizatës do të ndikohet më shumë, ose do të ndikojë në një vendim apo projekt të caktuar.

Palët e jashtme të interesuara mund të përfshijnë klientët, furnitorët, konkurrentët, rregullatorët e industrisë, investitorët dhe aksionarët dhe publikun e gjerë. Këto grupe mund të identifikohen përmes hulumtimit të një sektori të caktuar biznesi dhe rishikimit të listave të klientëve dhe konsumatorëve.

Në kontekstin e një vlerësimi të nevojave të biznesit, është e rëndësishme të identifikohen dhe analizohen këto palë të interesuara në mënyrë që të kuptohen nevojat dhe pritshmëritë e tyre, dhe të merren vendime të informuara dhe të menaxhohen në mënyrë efektive konfliktet ose problemet e mundshme. Për shembull, në një vlerësim të Përgjegjësisë Sociale, duhet të identifikohen nevojat dhe pritshmëritë e palëve të interesuara dhe të krijohen kanale komunikimi me ta për të kuptuar se si po përmbushen këto nevoja dhe pritshmëri.

Në mjedisin e formimit profesional dhe biznesit në sektorin e gjelbër, ka disa aktorë që luajnë një rol të rëndësishëm. Këto grupe përfshijnë:

- ▷ *Kompanitë e sektorit të gjelbër:* Këto kompani janë të përkushtuara për qëndrueshmërinë dhe mbrojtjen e mjedisit. Ato kërkojnë të zvogëlojnë ndikimin e tyre mjedisor dhe të harmonizojnë strategjitë e tyre me qëllimet globale dhe rajonale për të zbutur ndryshimet klimatike. Në nivel evropian, kompani të tilla si Danone, HP Inc, L'Oréal, Unilever dhe UPM-Kymmene janë të përkushtuara ndaj qëndrueshmërisë dhe mbrojtjes së mjedisit. Ka disa kompani dhe projekte në sektorin ekologjik në Ballkanin Perëndimor. Këtu janë disa shembuj:
 - Termocentrali i Skavicës: Ky është një hidrocentral në rajonin e Ballkanit Perëndimor. Edhe pse rajoni ka potencial të madh për energjinë diellore dhe të erës, janë shpallur më shumë investime në hidrocentrale.

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

- Voltalia: Kompania franceze ka përfunduar ndërtimin e centralit diellor 140 MW në Karavasta në Shqipëri, i cili është termocentrali më i madh diellor në Ballkanin Perëndimor. Projekti, i cili filloi ndërtimin në mesin e vitit 2022, mbështetet nga Banka Evropiane për Rindërtim dhe Zhvillim (BERZH).
- Shoqata Serbe e Energjisë së Rinovueshme (RES Serbia): Kjo shoqatë e krijuar rishtazi fokusohet në rregulloret e ankandeve specifike për teknologjinë për PV-të me erë dhe diellore vendase në Serbi. Aktualisht, Serbia ka 374 MW energji vendase të erës, por ka potencial për shumë më tepër.

Këta shembuj tregojnë interesin dhe investimet në rritje në sektorin e gjelbër në Ballkanin Perëndimor. Bashkimi Evropian po mbështet gjithashtu disa projekte të energjisë së pastër në rajon. Megjithatë, është e rëndësishme të mbahet parasysh se tranzicioni drejt një ekonomie më të gjelbër dhe më të qëndrueshme në Ballkanin Perëndimor ende përballlet me disa sfida, duke përfshirë nevojën për të modernizuar infrastrukturën energjetike dhe për të forcuar institucionet.

- ▷ *Organizatat e trajnimit dhe edukimit:* Këto organizata ofrojnë programe trajnimi në qëndrueshmëri dhe edukim mjedisor. Një shembull është LEAD Sustainability, i cili ofron një program trajnimi në Qëndrueshmërinë e Korporatës. Ekziston edhe Shoqata Spanjolle për Edukimin Mjedisor (AEEA), e cila promovon edukimin mjedisor dhe zhvillimin e qëndrueshëm.
- ▷ *Institucionet publike:* Institucionet publike gjithashtu luajnë një rol të rëndësishëm në promovimin e edukimit mjedisor dhe qëndrueshmërisë. Për shembull, Ministria e Tranzicionit Ekologjik në Spanjë punon me disa shoqata të edukimit mjedisor për të promovuar edukimin mjedisor në vend. Në Evropë dhe në Ballkanin Perëndimor, disa institucione publike luajnë një rol të rëndësishëm në promovimin e edukimit mjedisor dhe qëndrueshmërisë. Për shembull, Komisioni Evropian, përmes një grupi të veçantë pune për qëndrueshmërinë në arsim, mbështet zbatimin e Rekomandimit për Edukimin për Qëndrueshmërinë Mjedisore. Dhe Programi Tempus: Ky program i financuar nga BE-ja mbështet modernizimin e arsimit në Ballkanin Perëndimor dhe rajonin e Mesdheut. Programi Tempus promovon bashkëpunimin institucional me fokus në reformën dhe modernizimin e arsimit të lartë.
- ▷ *Investitorët dhe konsumatorët:* Investitorët në sektorin e gjelbër janë ata që investojnë në kompani që marrin parasysh faktorët mjedisorë, socialë dhe të qeverisjes në politikat e tyre. Këta investitorë përfshijnë vlerat etike dhe të gjelbra në vendimet e tyre për investime dhe kërkojnë kompani që janë të përkushtuara ndaj qëndrueshmërisë dhe përgjegjësisë sociale. Investitorët mund të jenë individë, si dhe institucione financiare, fonde të specializuara investimi dhe firma të kapitalit sipërmarrës që kërkojnë mundësi në sektorin e gjelbër.
Konsumatorët në sektorin e gjelbër janë ata që blejnë dhe përdorin produkte dhe shërbime të gjelbra. Këta konsumatorë vlerësojnë qëndrueshmërinë dhe janë të gatshëm të paguajnë një çmim më të lartë për produkte që janë miqësore me mjedisin dhe kontribuojnë në

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

ruajtjen e burimeve natyrore. Konsumatorët mund të jenë individë, biznese dhe organizata që kërkojnë të reduktojnë ndikimin e tyre mjedisor nëpërmjet vendimeve të tyre të blerjes.

- ▷ *Punonjësit dhe talentet:* Punonjësit dhe talentet në sektorin e gjelbër konsiderohen si aktorë kryesorë në kompanitë që operojnë në sektorin e gjelbër. Këto palë të interesuara mund të përfshijnë punonjës të kompanisë, partnerë, ekspertë mjedisorë, analistë dhe profesionistë të tjerë që kryejnë detyra brenda kompanisë dhe kontribuojnë në kapacitetin dhe aktivitetet e saj.

Punonjësit dhe talentet në sektorin e gjelbër mund të luajnë një sërë rolesh, nga menaxhimi i brendshëm i zinxhirit të prodhimit dhe vendimmarrja që rezulton në ndikime mjedisore, deri te menaxhimi i jashtëm i zinxhirit të vlerës dhe vendimmarrja që ndikon në prodhimin, burimet dhe shitjet e produkteve.

Përveç kësaj, kompanitë që operojnë në sektorin e gjelbër shpesh kërkojnë të tërheqin dhe mbajnë punonjës që ndajnë angazhimin e tyre për qëndrueshmërinë dhe mbrojtjen e mjedisit. Këto kompani mund të zbatojnë strategji të ndryshme për të tërhequr dhe mbajtur këtë lloj talenti, të tilla si promovimi i një kulture të përfshirjes dhe pranimi, krijimi i një mjedisi pune në të cilin çdo person mund të arrijë qëllimet e tij dhe nxitja e një atmosfere mirëkuptimi dhe pranimi.

Nga ana tjetër, kompanitë gjithashtu mund të bashkëpunojnë me organizatat e sektorit të tretë për të gjeneruar ndikim më të madh social dhe për të rritur reputacionin e tyre të korporatës. Ky bashkëpunim mund të gjenerojë rezultate të tilla si një sipërmarrje e përbashkët, një prodhim specifik për segmentin e tregut të synuar, vullnetarizmi i korporatave, etj.

Me pak fjalë, punonjësit dhe talentet në sektorin e gjelbër janë lojtarët kryesorë për kompanitë që operojnë në këtë sektor dhe menaxhimi efektiv i tyre mund të kontribuojë ndjeshëm në suksesin dhe qëndrueshmërinë e këtyre kompanive.

- ▷ *Shoqatat e biznesit:* Në Evropë dhe në Ballkanin Perëndimor, ka disa shoqata biznesi që bashkojnë kompanitë, qëllimi i të cilave lidhet me mjedisin. Disa shembuj janë:
- Agjencia Evropiane e Mjedisit (EEA) është një agjenci rregullatore e Bashkimit Evropian që ofron informacion të pavarur mbi mjedisin. Puna e saj është thelbësore për zhvillimin, miratimin, zbatimin dhe vlerësimin e politikave mjedisore si për qytetarët ashtu edhe për politikëbërësit. EEA merret me çështje të tilla si monitorimi mjedisor, diagnostikimi mjedisor dhe informacioni mjedisor dhe synon të sigurojë të dhëna të sakta dhe të pavarura për të mbështetur vendimmarrjen mjedisore.
 - Shoqata Kombëtare e Profesionistëve të Mjedisit (NAEP): Një organizatë ndërdisiplinore e dedikuar për zhvillimin e standardeve më të larta të etikës dhe kompetencës në profesionin e mjedisit. Anëtarët e saj janë profesionistë nga sektori publik dhe privat, të cilët promovojnë përsosmërinë në vendimmarrje, duke marrë parasysh ndikimet mjedisore, sociale dhe ekonomike të vendimeve të tilla.
 - Instituti i Menaxhimit dhe Vlerësimit Mjedor (IEMA): Organizmi profesional global për më shumë se 20,000 individë dhe 300 organizata që punojnë, studiojnë

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

ose janë të interesuara për mjedisin dhe qëndrueshmërinë. IEMA lidh bizneset dhe individët nëpër industri, sektorë dhe kufij dhe ndihmon në ndikimin e politikave publike për çështjet mjedisore dhe të qëndrueshmërisë.

- Shoqata e Menaxhimit të Mjedisit (EMA): Një organizatë që promovon ato industri që po bëjnë përparime të mëdha në qëndrueshmërinë mjedisore, duke njohur punën dhe arritjet e tyre drejt ndryshimit mjedisor.

Shkurtimisht, këta aktorë luajnë një rol vendimtar në promovimin e qëndrueshmërisë dhe edukimit mjedisor në sektorin e gjelbër dhe në trajnimin profesional, ata janë një pjesë thelbësore e procesit të vendimmarrjes dhe menaxhimit. Identifikimi dhe kuptimi i këtyre palëve të interesuara mund të ndihmojë në marrjen e vendimeve, menaxhimin efektiv të konflikteve dhe çështjeve dhe funksionimin më efikas dhe të qëndrueshëm.

Operacioni dhe përditësimet e vazhdueshme

Mekanizmi i diagnostikimit të nevojave të një kompanie është një proces vendimtar që lejon identifikimin e dobësive, sfidave ose pikave të forta të mundshme brenda organizatës. Kjo diagnozë i lejon kompanisë të përcaktojë gjendjen aktuale të organizatës, duke rezultuar në vendime vlerësuese që shërbejnë për të marrë vendime të ndjeshme ndaj kohës për të ristrukturuar organizatën dhe për të përmbushur qëllimet e parashikuara.

Ekzistojnë lloje të ndryshme të diagnostifikimit të biznesit, duke përfshirë diagnostikimin gjithëpërfshirës, diagnostikimin specifik, diagnostikimin funksional dhe diagnostikimin kulturor. Diagnoza integrale fokusohet në zbatueshmërinë e variablave të biznesit, të tilla si njohja e mundësive, dobësive, pikave të forta dhe sfidave të kompanisë. Diagnoza specifike lejon mbikëqyrjen e proceseve specifike, duke studiuar aspekte të ndryshme si pasqyrat financiare, proceset e marketingut, menaxhimin e prodhimit të kompanisë. Diagnoza funksionale përcakton faktorët e incidentit në komunikimin organizativ që ndikojnë në organizimin midis punëtorëve në sferat e ndryshme prodhuese dhe sociale. Së fundi, diagnoza kulturore njeh klimën organizative për sa i përket parimeve dhe vlerave të përbashkëta nga anëtarët e organizatës.

Për të ruajtur një funksionim të vazhdueshëm dhe përditësimet të mekanizmit diagnostik, është e rëndësishme që punonjësit të përditësojnë vazhdimisht njohuritë dhe aftësitë e tyre për të përmbushur kërkesat e reja të punës së tyre. Për më tepër, vlerësimi i nevojave për trajnim (VNT) ofron informacionin e nevojshëm për menaxherët e një organizate që të njohin situatën e punonjësve të tyre në lidhje me pozicionin e tyre, në mënyrë që ata të marrin vendimet e duhura për të përmirësuar mjedisin e punës dhe për të optimizuar burimet.

Në kontekstin e teknologjisë, diagnoza është një proces i një studimi të plotë dhe të personalizuar të nevojave të biznesit dhe infrastrukturës teknologjike të kompanive. Nëpërmjet tij bëhet një analizë e kapaciteteve të instaluar të kompanisë dhe është thelbësore të planifikohet investimi teknologjik afatshkurtër, afatmesëm dhe afatgjatë bazuar në kërkesat dhe objektivat e biznesit.

Për ta përmbledhur, mekanizmi për diagnostikimin e nevojave të kompanisë është një proces i vazhdueshëm që duhet të përditësohet rregullisht për të vazhduar me ndryshimet në kompani dhe në

treg. Ky proces përfshin identifikimin e nevojave të biznesit, vlerësimin e aftësive ekzistuese dhe planifikimin e veprimeve të nevojshme për të përmbushur këto nevoja.

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

Kapitulli 4: Analiza e mospërputhjes ndërmjet ofertës së AFP-së dhe nevojave të tregut të punës

Të analizohen mospërputhjet e konstatuara ndërmjet ofertës së formimit profesional dhe nevojave të kompanive në Sektorin e Gjelbër

Për të analizuar mospërputhjet e zbuluara midis ofertës së formimit profesional dhe nevojave të kompanive në sektorin e gjelbër, është e rëndësishme të merren parasysh disa faktorë kyç.

Hendeku i Punës	Profilët e reja profesionale	Ndryshimet në kërkesat e aftësive	Soft Skills dhe Përshtatshmëria	Roli i Biznesit
<ul style="list-style-type: none">•Hendeku midis aftësive të nevojshme për të lulëzuar në tranzicionin drejt një ekonomie të gjelbër dhe mënyrës se si zhvillohen këto aftësi në arsimin dhe trajnimin ekzistues. Përvetësimi i inovacioneve të gjelbra në arsim dhe në vendin e punës është i lidhur me zhvillimin e aftësive të gjelbra, të cilat kërkojnë sisteme efikase të AFP-së për të përcaktuar kualifikimet dhe kompetencat e reja të gjelbra.	<ul style="list-style-type: none">•Ekonomia e gjelbër po gjeneron profile të reja profesionale që lidhen me prodhimin e produkteve apo shërbimeve të qëndrueshme. Shembuj janë zgjidhjet e qëndrueshme dhe analistët e projekteve, teknikët e parandalimit të rrezikut në punë, konsulentët e logjistikës së qëndrueshme, projektuesit e gjelbër dhe inxhinierët e mjedisit.	<ul style="list-style-type: none">•Tranzicioni në ekonomitë e gjelbra po gjeneron ndryshime të paprecedentë në kërkesat për aftësi. Kjo përfshin rikualifikimin e punëtorëve të zhvendosur, krijimin e profesioneve të reja të kualifikuara dhe integrimin e praktikave të qëndrueshme në profesionet ekzistuese.	<ul style="list-style-type: none">•Theksohet rëndësia e Soft Skills si kreativiteti, të menduarit kritik dhe lidhshipi në sektorin e gjelbër. Përshtatshmëria dhe fleksibiliteti janë thelbësore për t'iu përshtatur ndryshimeve të vazhdueshme në ekonominë e qëndrueshme.	<ul style="list-style-type: none">•Theksohet roli kritik i biznesit në trajnimin e punëtorëve dhe reduktimin e mospërputhjeve të aftësive përmes mësimin në vendin e punës dhe edukimit të vazhdueshëm të të rriturve.

Skica ofron një pasqyrë të mënyrës se si AFP po përshtatet dhe modernizohet për të përmbushur nevojat e ekonomisë së gjelbër. Ajo tregon sesi trajnimi i aftësive, krijimi i profileve të reja profesionale dhe bashkëpunimi ndërsektorial janë thelbësore për këtë transformim drejt një të ardhmeje më të qëndrueshme.

Për të adresuar këto mospërputhje, po ndërmerren hapa për transformimin dhe modernizimin e sistemit të AFP-së. Kjo përfshin përditësimin e Katalogut të diplomave të AFP-së, përshtatjen e ofertës së AFP-së me nevojat sasiore të teknikëve dhe teknikëve të lartë në tregun e punës dhe përfshirjen e inovacionit, kërkimit të aplikuar, sipërmarrjes, digjitalizimit dhe qëndrueshmërisë si elementë thelbësore të AFP-së. Megjithatë, mbetet shumë për të bërë për të harmonizuar plotësisht ofertën e AFP-së me nevojat e sektorit të gjelbër.

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

D2.3 Rezultatet e konsultimit të grupeve të ekspertëve

Workshop-et për përmirësimin e formimit profesional në vendet e Ballkanit Perëndimor, të organizuara në kuadër të Projektit ADDUPT, u fokusuan në adresimin e mospërputhjes së aftësive midis ofertës së Arsimit dhe Formimit Profesional (AFP) dhe kërkesave të tregut të punës, veçanërisht në vendet e gjelbërta në zhvillim në Ballkanin Perëndimor, duke përfshirë Shqipërinë, Bosnje-Hercegovinën dhe Malin e Zi. Rekomandimet që dalin nga këto seminare përfshijnë:

- ▷ Zhvillimi i një mekanizëm për diagnostikimin e nevojave të biznesit në sektorin e gjelbër për të siguruar një harmonizim në kohë dhe gjithëpërfshirës midis ofrimit të AFP-së dhe kërkesave në zhvillim të industrive të ndërgjegjshme për mjedisin.
- ▷ Ofrimi i një analize të thellë të sektorit të gjelbër në vendet pjesëmarrëse, përkatësisht Shqipëri, Bosnje dhe Hercegovinë dhe Mal të Zi.
- ▷ Mbështetja e trajnerëve dhe stafit të AFP-së në Ballkanin Perëndimor, me qëllim krijimin e lidhjeve fleksibël dhe ndërvepruese ndërmjet AFP-së dhe tregut të punës.
- ▷ Forcimi i kapaciteteve të institucioneve të AFP-së në Ballkanin Perëndimor për të përfshirë nevojat e tregut të gjelbër të punës në ofertat e tyre të trajnimit.
- ▷ Prioritetizimi i zhvillimit të vazhdueshëm profesional të mësuesve dhe trajnerëve të AFP-së në Ballkanin Perëndimor, në mënyrë që të forcohet cilësia e sektorit të AFP-së.
- ▷ Nxitja e një marrëdhënieje simbiotike midis institucioneve dhe ndërmarrjeve të AFP-së, duke përafuar ofertën e trajnimit me nevojat specifike të sektorit të gjelbër.

Këto rekomandime synojnë të përmirësojnë cilësinë e AFP-së në Ballkanin Perëndimor, duke adresuar njëkohësisht nevojat specifike të sektorit të gjelbër në zhvillim. Duke reduktuar hendekun e aftësive dhe duke lehtësuar bashkëpunimin produktiv midis AFP-së dhe tregut të punës, ky projekt synon të kontribuojë në rritjen dhe zhvillimin e qëndrueshëm të rajonit të Ballkanit Perëndimor.

D2.4 Diagnoza e Nevojave të Biznesit në Sektorin e Gjelbër

Dokumenti "D2.4 Diagnoza e Nevojave të Biznesit në sektorin e gjelbër" trajton mospërputhjen midis ofrimit të arsimit dhe trajnimit profesional (AFP) dhe nevojave të biznesit në sektorin e gjelbër në Ballkanin Perëndimor, duke përfshirë Shqipërinë, Bosnje-Hercegovinën dhe Malin e Zi.

Analiza tregon se megjithëse sektori i gjelbër është në rritje në këto vende, ka një mospërputhje të konsiderueshme midis aftësive dhe kompetencave të ofruara nga AFP dhe kërkesave të kompanive. Kjo mospërputhje manifestohet në disa aspekte, si zhvillimet teknologjike, përdorimi i financave të gjelbra, politikat, profesionet kryesore, kualifikimet e kërkuara, statusi i institucioneve të AFP-së, metodat e mësimdhënies dhe partneritetet.

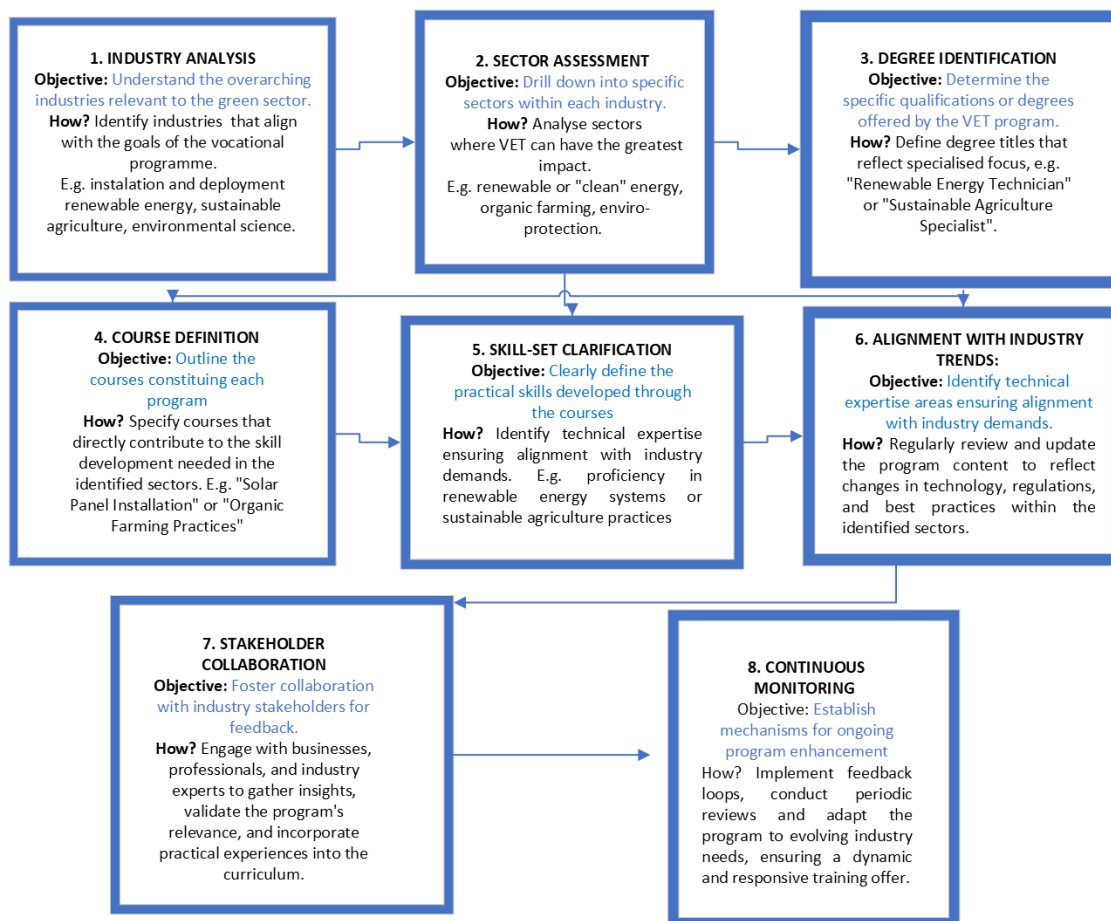
Dokumenti thekson nevojën për të përmirësuar institucionet e AFP-së për të adresuar këto mospërputhje të aftësive dhe për të ushqyer një fuqi punëtore të kualifikuar për sektorin e gjelbër. Kjo përfshin zhvillimin e skemave të trajnimit për energjinë e rinovueshme dhe bashkëpunimin me sektorin privat. Qëllimi është të harmonizojë ofrimin e AFP-së me kërkesat në ndryshim të tregut të punës të sektorit të gjelbër.

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

Procesi i identifikimit të boshllëqeve të aftësive i përshkruar për ofruesit e AFP-së shërben si një udhëzues sistematik për të kuptuar nevojat e industrisë dhe për t'u përshtatur me to. Diagrami i mëposhtëm ilustron rrjedhën e veprimit nga analiza fillestare e industrisë deri në përmirësimin e vazhdueshëm të programit të AFP-së, duke paraqitur objektivat dhe hapat e përfshirë në çdo fazë.

Shkurtimisht, rezultati D2.4 arrin në përfundimin se një sistem AFP më i përgjegjshëm dhe më përshtatës është thelbësor për rritjen dhe zhvillimin e qëndrueshëm të rajonit të Ballkanit Perëndimor. Duke kapërcyer hendekun e aftësive dhe duke lehtësuar bashkëpunimin produktiv midis AFP-së dhe tregut të punës, ky projekt përpiqet të kontribuojë në rritjen dhe zhvillimin e qëndrueshëm të rajonit.

Kapitulli 5: Kalimi i hendekut

Mjetet dhe metodat për të inkorporuar mekanizmin

Për të inkorporuar mekanizmin në një sistem ose proces, mund të përdoren mjete dhe metoda të ndryshme për të lehtësuar integrimin e tij dhe për të optimizuar funksionimin e tij. Disa nga këto mjete dhe metoda përfshijnë:

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

- ▷ **Korniza e konsultimit të ekspertëve:** Një kuadër që lejon bashkëpunimin dhe këshillimin nga ekspertë në fushën përkatëse për të zhvilluar dhe përmirësuar Mekanizmin. Kjo përfshin krijimin e një kuadri të strukturuar për të kërkuar udhëzime ekspertësh për tema specifike që lidhen me Mekanizmin. Ajo kërkon të përfshijë një gamë të gjerë ekspertësh me përvojë përkatëse, si politikëbërësit, praktikuesit, studiuesit dhe udhëheqësit e industrisë. Përveç kësaj, mbahen konsultime të rregullta për të mbledhur njohuri, për të identifikuar praktikat më të mira dhe për të përmirësuar hartimin dhe zbatimin e Mekanizmit.
 - EIT Climate-KIC (Komuniteti i Dijes dhe Inovacionit), me seli në Evropë, mbështetet në një rrjet ekspertësh dhe bashkëpunëtorësh në fushën e zbutjes dhe qëndrueshmërisë së ndryshimeve klimatike. Kjo organizatë ka financuar projekte të ndryshme që synojnë adresimin e sfidave të ndryshimeve klimatike dhe qëndrueshmërisë. Një shembull është konkursi "Climate Launchpad", ku ata mbështesin start-up-et inovative të teknologjisë së pastër dhe idetë e biznesit. Pjesëmarrësit marrin trajnim, mentorim dhe akses në një rrjet ekspertësh për të zhvilluar zgjidhjet e tyre të qëndrueshme.
- ▷ **Mjeti i identifikimit të praktikës më të mirë:** Një mjet që vlerëson dhe mat adoptimin e praktikave më të mira në një kontekst specifik. Është zhvilluar një metodologji sistematike për të identifikuar, vlerësuar dhe shpërndarë praktikat më të mira në zbatimin e Mekanizmit. Është krijuar një bazë të dhënash ose "magazinë" e praktikave më të mira, të kategorizuara sipas zonave tematike dhe rajoneve gjeografike dhe inkurajohet shkëmbimi i njohurive ndërmjet palëve të interesuara.
 - Partneriteti Evropian i Inovacionit për Qytetet dhe Komunitetet e Zgjuara (EIP-SCC): EIP-SCC përdor mjetet e identifikimit të praktikave më të mira për të vlerësuar dhe promovuar zgjidhjet inteligjente në qytetet evropiane. Qasja e tyre përfshin mbledhjen e praktikave të suksesshme në fusha të tilla si lëvizshmëria e qëndrueshme dhe efikasiteti i energjisë. EIP-SCC promovon zgjidhjet e qyteteve inteligjente në Evropë. Një projekt nën këtë iniciativë është "SmartEnCity", i fokusuar në transformimin e qyteteve evropiane në zona urbane të qëndrueshme dhe efikase nga burimet. Ai përfshin qytete të ndryshme që zbatojnë masa me efikasitet energjetik dhe teknologji inovative për të reduktuar emetimet e karbonit dhe për të përmirësuar jetën urbane.
- ▷ **Magazina e njohurive:** Një "magazinë" në internet që mbledh, organizon dhe kategorizon informacionin e bazuar në njohuri të dobishme për ruajtjen dhe aksesin e informacionit të rëndësishëm për Mekanizmin. Kjo përfshin krijimin e një magazine ose platforme të centralizuar për të ruajtur, organizuar dhe shpërndarë njohuritë në lidhje me Mekanizmin. Informacioni mbledhet nga një sërë burimesh, të tilla si studime akademike, dokumente politikash, studime të rasteve dhe raporte të industrisë, dhe informacioni bëhet lehtësisht i aksesueshëm dhe i rikuperueshëm për të mbështetur vendimmarrjen dhe përpjekjet për zhvillimin e kapaciteteve.
- ▷ Agjencia Evropiane e Mjedisit (EEA): EEA operon me një bazë të gjerë të dhënash në internet që mbledh informacion mbi mjedisin dhe qëndrueshmërinë në Evropë. EEA mban "Qendrën Evropiane të të Dhënave Mjedisore (EEDC)," një platformë në internet që ofron

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

akses në të dhënat dhe informacionin mjedisor. Ajo shërben si një magazinë njohurish duke ofruar grupe të dhënash, raporte dhe vlerësime në lidhje me çështjet mjedisore dhe të qëndrueshmërisë në Evropë. **Mjeti i krahasimit:** Një teknikë për të krahasuar performancën e Mekanizmit me sistemet e tjera ose standardet e industrisë për të identifikuar fushat për përmirësim. Kjo përfshin zhvillimin e një mjeti krahasues për të krahasuar performancën e organizatave ose juridiksioneve të ndryshme në zbatimin e Mekanizmit. Identifikohen treguesit kryesorë të performancës (KPI) që pasqyrojnë efektivitetin dhe ndikimin e Mekanizmit dhe ofrohen të dhëna dhe njohuri krahasuese për të mbështetur përpjekjet për përmirësim të vazhdueshëm dhe krahasimin e standardeve.

- Platforma Evropiane e Efiçencës së Energjisë: Kjo platformë evropiane përdor mjete krahasimi për të krahasuar performancën e efikasitetit të energjisë midis vendeve dhe rajoneve të ndryshme. Ajo ndihmon në identifikimin e fushave për përmirësim dhe promovon praktika të qëndrueshme. Një shembull është projekti "H2020 PROSPECT", i cili fokusohet në të mësuarit nga kolegët midis autoriteteve lokale dhe rajonale. Ai i ndihmon pjesëmarrësit të zhvillojnë dhe zbatojnë skema inovative financimi për projektet e energjisë dhe klimës.
- ▷ **Workshop-e interaktive:** Sesione pune bashkëpunuese që përfshijnë shumë aktorë për të diskutuar dhe përmirësuar aspektet e Mekanizmit. Kjo përfshin organizimin e workshop-eve interaktive dhe sesioneve trajnuese për të angazhuar palët e interesuara në mësimin e Mekanizmit dhe zbatimin e tij. Mundësohen diskutime, shkëmbime përvojash dhe bashkëpunime për zgjidhjet e sfidave që dalin në zbatimin e Mekanizmit. Gjithashtu promovohet shkëmbimi i njohurive, ndërtimi i kapaciteteve dhe barazia ndërmjet palëve të interesuara.
 - Programi Horizon 2020: Projektet e financuara nga Horizon 2020, si projekti 'RE4' (Ripërdorimi dhe riciklimi i mbetjeve të ndërtimit dhe mbeturinave të rrënimit), organizojnë seminare interaktive me palët e interesuara për të zhvilluar dhe përmirësuar zgjidhje të qëndrueshme në ndërtim.
- ▷ **Matjet e performancës:** Treguesit që matin efektivitetin dhe efikasitetin e Mekanizmit, të cilët ndihmojnë për të vlerësuar ndikimin e tij dhe për të bërë rregullimet e nevojshme. Kjo përfshin krijimin e një grupi të qartë dhe të matshëm të matjeve të performancës për të vlerësuar efektivitetin dhe ndikimin e Mekanizmit. Përparimi ndaj këtyre matjeve gjurmohet për të identifikuar fushat për përmirësim dhe për të informuar vendimet e politikave. Njohuritë e mbështetura nga të dhënat përdoren për të demonstruar vlerën dhe ndikimin e Mekanizmit.
 - Objektivat Evropiane të Zhvillimit të Qëndrueshëm (SDG) Indeksi dhe Paneli i Kontrollit: Bashkimi Evropian përdor një grup matjesh të performancës për të vlerësuar përparimin drejt Objektivave të Zhvillimit të Qëndrueshëm të Kombeve të Bashkuara (SDG). Kjo ofron një pamje të qartë të performancës së Evropës në fushat kryesore të qëndrueshmërisë.
- ▷ **Sistemi i Mbështetjes së Vendimeve:** Një sistem që ndihmon në marrjen e vendimeve të informuara për zbatimin dhe funksionimin e Mekanizmit. Kjo përfshin zhvillimin e një sistemi të mbështetjes së vendimeve për t'iu ofruar palëve të interesuara të dhëna, njohuri dhe rekomandime në kohë reale për zbatimin e Mekanizmit. Ai integron të dhëna nga

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

burime të ndryshme, duke përfshirë matjet e performancës, praktikat më të mira dhe të dhënat e krahasimit, dhe përdor analitikën e të dhënave dhe mësimin e makinerive për të ofruar rekomandime të personalizuara për kontekste të ndryshme.

- Agjencia Evropiane e Hapësirës (ESA): ESA përdor sisteme mbështetëse të vendimeve të bazuara në të dhëna satelitore për të monitoruar dhe trajtuar çështje mjedisore si shpyllëzimi dhe cilësia e ajrit. Ajo siguron informacion në kohë reale për vendimmarrje të informuar. Misioni "Sentinel-2" është një program i vazhdueshëm që ofron imazhe optike me rezolucion të lartë për aplikacione të ndryshme, duke përfshirë monitorimin e përdorimit të tokës, bujqësisë dhe pyjeve. Këto të dhëna mbështesin vendimmarrjen e informuar në menaxhimin e mjedisit.
- ▷ **Mjetet e raportimit dhe vizualizimit**: Këto janë aplikacione të krijuara për të paraqitur të dhënat dhe informacionin e Mekanizmit në mënyrë të qartë dhe të kuptueshme, me objektiv lehtësimin e analizës dhe vendimmarrjes. Fokusi është në krijimin e mjeteve miqësore të raportimit dhe vizualizimit për të komunikuar progresin dhe ndikimin e Mekanizmit tek palët e interesuara. Kjo përfshin zhvillimin e tabelave, grafikëve dhe infografikëve që paraqesin në mënyrë efektive të dhëna dhe ide. Qëllimi është promovimi i komunikimit të qartë dhe transparent mbi performancën e Mekanizmit.
 - Agjencia Evropiane e Mjedisit (EEA): EEA përdor mjete raportimi dhe vizualizimi për të komunikuar të dhënat mjedisore dhe tendencat në të gjithë Evropën. Kjo i ndihmon palët e interesuara të kuptojnë dhe të veprojnë sipas informacionit të paraqitur.
- ▷ **Mekanizmi i reagimit**: Ky proces fokusohet në mbledhjen e reagimeve nga përdoruesit e Mekanizmit për të identifikuar çështjet dhe mundësitë për përmirësim. Është krijuar një mekanizëm reagimi i hapur dhe i aksesueshëm për të mbledhur të dhëna dhe komente nga palët e interesuara, të cilat mund të përfshijnë politikëbërës, praktikues, studiues dhe publikun e gjerë. Reagimet përdoren për të përmirësuar dizajnin, zbatimin dhe efektivitetin e përgjithshëm të Mekanizmit.
 - Platforma "Thuaj mendimin tënd" e Komisionit Evropian: Komisioni Evropian fton rregullisht opinionin publik për politika dhe iniciativa të ndryshme që lidhen me qëndrueshmërinë. Qytetarët mund të marrin pjesë në konsultime për tema të tilla si veprimi i klimës, ekonomia rrethore dhe biodiversiteti për të ndikuar në politikat e BE-së.
- ▷ **Programi për ngritjen e kapaciteteve**: Ky program fokusohet në iniciativat e trajnimit dhe edukimit të krijuara për të përgatitur njerëzit për të përdorur dhe mirëmbajtur në mënyrë efektive Mekanizmin. Ai përfshin zhvillimin dhe zbatimin e një programi gjithëpërfshirës të ndërtimit të kapaciteteve që synon pajisjen e palëve të interesuara me njohuritë, aftësitë dhe mjetet e nevojshme për zbatimin efektiv të Mekanizmit. Programi përfshin ofrimin e kurseve të trajnimit, workshop-eve dhe seanceve mentoruese për të rritur ekspertizën dhe për të nxitur ndarjen e njohurive. Përveç kësaj, përmbytja e trajnimit është përshtatur për nevojat dhe rolet specifike të palëve të ndryshme të interesuara.
 - Platforma Evropiane e Eficiencës së Energjisë: Ofron programe trajnimi dhe edukimi për të rritur kapacitetin e palëve të interesuara në eficiencën e energjisë në të gjithë Evropën, duke i përgatitur ata për të zbatuar praktika më të qëndrueshme.

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

Këto mjete dhe metoda janë thelbësore për të siguruar që Mekanizmi është integruar në mënyrë efektive në sistemet ekzistuese dhe për të siguruar që ai të mbetet i përshtatshëm dhe i përditësuar me nevojat në ndryshim të sektorit të biznesit dhe mjedisit në zhvillim dhe transformim.

Strategjitë për të kapërcyer hendekun

Për të eliminuar mospërputhjen midis formimit profesional dhe nevojave të kompanive në sektorin e gjelbër, duhet të merren parasysh disa aspekte:

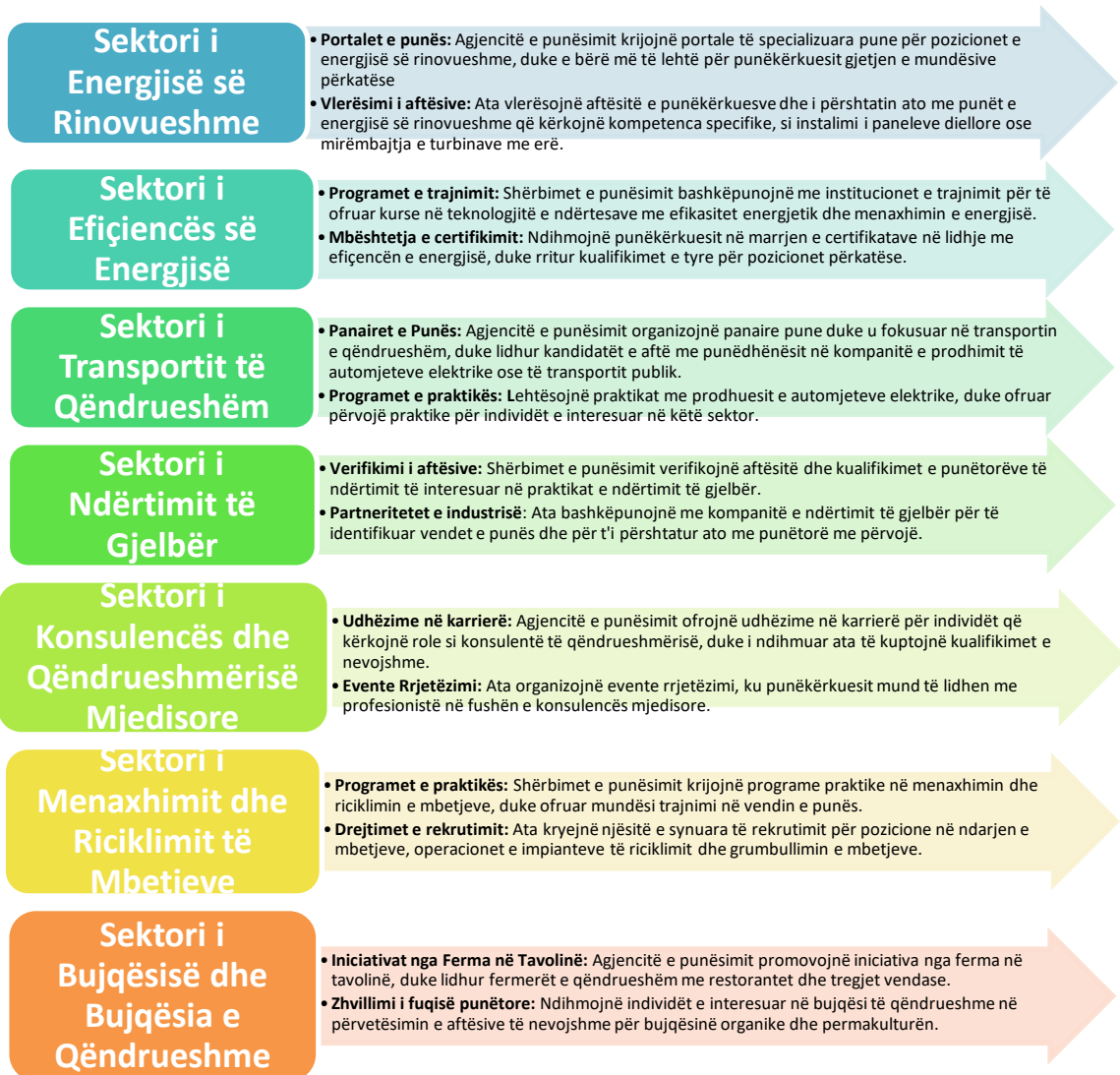
- ▷ **Bashkëpunimi publik-privat:** Pjesëmarrja e kompanive në përcaktimin e profileve të kompetencave dhe ngritjen e programeve të trajnimit është thelbësore. Kjo nënkupton një aleancë të ngushtë, bashkëpunim dhe besim ndërmjet administratave, qendrave dhe mësuesve, kompanive dhe familjeve.
- ▷ **Trajnim i dyfishtë:** Trajnimi profesional evropian po merr gjithnjë e më shumë një natyrë të dyfishtë. Kjo do të thotë që trajnimi zhvillohet si në institucionin arsimor, ashtu edhe brenda kompanisë. Kjo qasje siguron një përafrim më të mirë me sektorë dhe kualifikime specifike, duke rritur aftësitë praktike të studentëve.
- ▷ **Përshtatja dhe zgjerimi i aftësive:** Është e rëndësishme që formimi profesional të mundësojë përvetësimin, mirëmbajtjen, përshtatjen ose zgjerimin e aftësive dhe kompetencave profesionale. Këtu përfshihet rikonvertimi profesional dhe ripërshtatja e rrugës profesionale në një sektor tjetër të veprimtarisë.
- ▷ **Monitorimi i ofertës dhe kërkesës:** Është thelbësore që vazhdimisht të monitorohet oferta dhe kërkesa pasi shfaqen burime të reja punësimi, si dhe kompetencat dhe aftësitë e kërkuara në të ashtuquajturat "profesione klasike".
- ▷ **Rikualifikimi dhe punësimi:** Riaftësitë dhe punësueshmëria duhet të rriten, veçanërisht në sektorët në zhvillim si digjitalizimi dhe sektori i gjelbër. Në këtë kuptim, planet e rikualifikimit duhet të zhvillohen në përgjigje të hendekut të punës që po ndodh midis ofertës dhe kërkesës.
- ▷ **Trajnim për aftësitë digjitale:** Duke pasur parasysh rolin në rritje të digjitalizimit në të gjithë sektorët, duke përfshirë sektorin e gjelbër, është thelbësore të ofrohet trajnim falas dhe i njohur për aftësitë digjitale.
- ▷ **Tranzicion i drejtë:** Trajnimi profesional duhet të përshtatet brenda udhëzimeve të politikave për një tranzicion të drejtë drejt ekonomive dhe shoqërive të qëndrueshme për mjedisin. Kjo nënkupton krijimin e punëve cilësore, të mirëpaguara, me kushte të mira dhe respektim të të drejtave të punëtorëve.

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

▷ **Përputhja e vendeve të punës në sektorët e gjelbër:** Shërbimet e punësimit mund të forcojnë përputhjen e vendeve të punës në sektorët e gjelbër, duke kapërcyer boshllëqet midis kapitalit njerëzor dhe ndjekjes së qëndrueshmërisë mjedisore.

Shembujt ilustronë se si shërbimet e punësimit mund të luajnë një rol jetik në përputhjen e vendeve të punës brenda sektorit të gjelbër.

Si përmbledhje, për të mbyllur mospërputhjen midis trajnimit profesional dhe nevojave të biznesit në sektorin e gjelbër, nevojitet një qasje gjithëpërfshirëse, duke përfshirë partneritetet publiko-private, trajnimin e dyfishtë, përshtatjen dhe përmirësimin e aftësive, monitorimin e kërkesës dhe ofertës, rikualifikimin dhe punësimin, trajnimin e aftësive digjitale, tranzicionin e drejtë dhe përshtatja e vendeve të punës në sektorin e gjelbër.

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

D2.4 Diagnoza e Nevojave të Biznesit në Sektorin e Gjelbër

Dokumenti "D2.4 Diagnoza e Nevojave të Biznesit në sektorin e gjelbër" i projektit ADDUPT ofron disa rekomandime për të adresuar mospërputhjen midis ofrimit të arsimit dhe trajnimit profesional (AFP) dhe nevojave të biznesit në sektorin e gjelbër. Edhe pse dokumenti është i gjerë dhe adreson disa aspekte, disa nga rekomandimet kryesore janë përmbledhur këtu:

- ▷ **Zhvillimi i një mekanizmi për diagnostikimin e nevojave të biznesit në sektorin e gjelbër:** Ky mekanizëm do të mundësonte një harmonizim në kohë dhe gjithëpërfshirës midis ofrimit të AFP-së dhe kërkesave në ndryshim të industrive të ndërgjegjshme për mjedisin. Jepni një analizë të thellë të sektorit organik: kjo analizë duhet të mbulojë vendet pjesëmarrëse në projekt, përkatësisht Shqipërinë, Bosnje-Hercegovinën dhe Malin e Zi.
- ▷ **Mbështetja e trajnerëve dhe stafit të AFP-së:** Qëllimi është krijimi i lidhjeve fleksibël dhe ndërvepruese ndërmjet AFP-së dhe tregut të punës, duke zhvilluar kapacitetin e institucioneve të AFP-së për të inkorporuar nevojat e tregut të gjelbër të punës në ofertat e tyre të trajnimit.
- ▷ **Dhënia prioritet zhvillimit të vazhdueshëm profesional të mësuesve dhe trajnerëve të AFP-së:** Ky fokus në trajnime dhe trajnime të mëtejshme synon të forcojë cilësinë e sektorit të AFP-së, duke siguruar që ai të mbetet i përshtatshëm dhe i përgjegjshëm ndaj kërkesave gjithnjë në ndryshim të tregut të punës. Nxitja e një marrëdhënieje simbiotike midis institucioneve dhe kompanive të AFP-së: ideja është që ofrimi i AFP-së të përshtatet me nevojat specifike të sektorit të gjelbër.
- ▷ **Kryerja e kërkimeve në zyrë dhe në terren:** Ky hulumtim duhet të ofrojë një kuptim gjithëpërfshirës të gjendjes aktuale të sektorit të AFP-së dhe tregut të punës në sektorin e gjelbër.

Këto rekomandime janë krijuar për të përmirësuar cilësinë e arsimit dhe trajnimit profesional në Ballkanin Perëndimor, duke adresuar njëkohësisht nevojat specifike të sektorit të gjelbër në zhvillim.

Konkluzione

Trendet në zhvillim

Tendencat në zhvillim në formimin profesional, sektorin e gjelbër dhe kompanitë që i përkasin sektorit të gjelbër në Evropë janë fokusuar në përshtatjen dhe krijimin e profileve të reja profesionale për të përmbushur kërkesën në rritje për aftësi dhe kompetenca që lidhen me qëndrueshmërinë dhe mbrojtjen e mjedisit.

Në fushën e formimit profesional, ka një kërkesë në rritje për programe trajnimi dhe diploma universitare që fokusohen në qëndrueshmërinë dhe teknologjitë e gjelbra. Megjithatë, strukturat aktuale arsimore janë shpesh shumë të ngurta për të përmbushur shpejt kërkesën në rritje për këto aftësi. Në vende të tilla si Belgjika dhe Gjermania, po përditësohen profilet profesionale, programet

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

e mësimdhënies dhe rregulloret e provimeve për trajnimin e praktikantëve në sektorin e gjelbër. Në Spanjë, ka një bum në zbatimin e paneleve diellore dhe në sektorin e ndërtimit, i nxitur nga rregulloret evropiane të kursimeve dhe efikasitetit.

Në sektorin e gjelbër, pritet rritje e konsiderueshme në vendet e punës që lidhen me qëndrueshmërinë. Sipas Raportit Global të Aftësive të Gjelbërta të LinkedIn 2022, hapjet e vendeve të punës në energjinë e rinovueshme dhe mjedisin është dyfishuar në Shtetet e Bashkuara, me shifrat e para që pritet të tejkalojnë të dytat në vitin e ardhshëm. Në Evropë, po ndërmerren hapa për të inkurajuar inovacionin dhe investimet e gjelbra, të cilat mund të krijojnë miliona vende pune të gjelbërta me cilësi të lartë dhe të qëndrueshme në kompanitë e vogla dhe të mesme.

Kompanitë në sektorin e gjelbër po adoptojnë praktika të qëndrueshme dhe po investojnë në teknologjitë e gjelbra. Këto kompani po krijojnë role të reja dhe po përshtatin rolet ekzistuese për të përmbushur kërkesat e ekonomisë së gjelbër. Shembuj të këtyre roleve përfshijnë menaxherët e qëndrueshmërisë, arkitektët dhe inxhinierët e specializuar në ndërtimin e qëndrueshëm dhe avokatët mjedisorë.

Për ta përmbledhur, tendencat në zhvillim në trajnimin profesional, sektorin e gjelbër dhe kompanitë që i përkasin sektorit të gjelbër në Evropë pasqyrojnë rëndësinë në rritje të qëndrueshmërisë dhe mbrojtjes së mjedisit në ekonominë globale. Këto tendenca sugjerojnë se do të ketë një kërkesë në rritje për aftësi dhe kompetenca të lidhura me qëndrueshmërinë në të ardhmen.

Tranzicioni Ekologjik

Tranzicioni ekologjik është një proces me të cilin shoqëritë njerëzore menaxhojnë marrëdhëniet e tyre me mjedisin fizik, me synimin për të arritur një marrëdhënie më të ekuilibruar dhe harmonike me ekosistemet lokale dhe globale. Ky proces përfshin një transformim të sistemit social, ekonomik dhe produktiv, të shoqëruar me inovacion teknologjik dhe një shumëllojshmëri veprimesh në sektorë të ndryshëm.

Tranzicioni ekologjik është thelbësor për të luftuar ndryshimet klimatike dhe për të mbrojtur jetën në tokë dhe nën ujë. Një pikë kyçe në këtë revolucion është kalimi nga lëndët djegëse fosile në burime të rinovueshme dhe të qëndrueshme për të luftuar në mënyrë efektive ndryshimet klimatike që po e vënë planetin në rrezik.

Në kontekstin evropian, Marrëveshja e Gjelbër Evropiane synon ta bëjë Evropën neutrale ndaj klimës deri në vitin 2050, të nxisë ekonominë përmes teknologjisë së gjelbër, të krijojë industri dhe transport të qëndrueshëm dhe të sigurojë transformim mjedisor dhe social. Shtetet anëtare të BE-së duan të reduktojnë emetimet e gazeve serrë me 55% deri në vitin 2030 në krahasim me nivelet e vitit 1990 dhe të bëhen neutrale ndaj klimës deri në vitin 2050.

Ai përfshin gjithashtu marrjen e hapave konkretë për mbrojtjen e mjedisit, të tilla si përfundimi i shpimeve të naftës dhe drejtimi i investimeve drejt impianteve të prodhimit të energjisë së gjelbër. Ai gjithashtu përfshin risi teknologjike për të sjellë një ndryshim në shoqërinë tonë, duke marrë parasysh pajtueshmërinë me kriteret e qëndrueshmërisë.

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

Tranzicioni ekologjik është i lidhur ngushtë me formimin profesional dhe kompanitë e sektorit të gjelbër. Ky tranzicion përfshin ripërcaktimin e modeleve dhe politikave ekonomike për të siguruar qëndrueshmëri mjedisore duke promovuar rritjen ekonomike dhe mirëqenien sociale.

Në fushën e formimit profesional ekzistojnë programe dhe cikle të ndryshme trajnimi që përgatisin profesionistët për të punuar në sektorë që lidhen me qëndrueshmërinë dhe ekologjinë. Për shembull, Cikli i Trajnimit të Nivelit të Mesëm - Teknik në Përdorimin dhe Ruajtjen e Mjedisit Natyror përgatit profesionistët për të punuar në kompani të dedikuara për ripyllëzimin, restaurimin dhe menaxhimin hidrologjiko-pyjor, si dhe kontrollin dhe monitorimin e mjedisit natyror. Cikle të tjera trajnimi, si Tekniku i Lartë në Eficiencën e Energjisë dhe Energjinë Diellore, përgatisin profesionistë për të punuar në sektorin e energjisë, në auditime dhe në kompanitë që certifikojnë produkte ekologjike.

Ndërkaq, kompanitë në sektorin e gjelbër luajnë një rol vendimtar në tranzicionin ekologjik. Këto kompani po adoptojnë praktika të qëndrueshme që jo vetëm zbusin ndikimin mjedisor, por gjithashtu nxisin rritjen ekonomike, krijimin e vendeve të punës dhe inovacionin. Bizneset e vogla, në veçanti, janë agjentë të rëndësishëm ndryshimi për rritjen e gjelbër, pasi ato janë duke reduktuar mbetjet, duke investuar në energjinë e rinovueshme, duke gjelbëruar ndërtesat, duke krijuar paketime të qëndrueshme, duke marrë certifikime të gjelbra dhe duke u bërë digjitale.

Përveç kësaj, tranzicioni i gjelbër po gjeneron mundësi të reja pune në sektorë të ndryshëm, si energjia e rinovueshme, menaxhimi i mbetjeve, koha e lirë dhe turizmi i qëndrueshëm, dhe këshillimi për kursimin e energjisë dhe efikasitetin. Për të përfituar nga këto mundësi, është thelbësore që sistemi i formimit profesional të jetë i përgatitur për t'u përballur me ndryshimet dhe për të trajnuar profesionistë me aftësitë e nevojshme për të punuar në këta sektorë.

Si përfundim, tranzicioni ekologjik po gjeneron një ndryshim të thellë në formimin profesional dhe në kompanitë në sektorin e gjelbër, duke krijuar mundësi të reja pune dhe duke kërkuar kompetenca dhe aftësi të reja. Për të adresuar këtë ndryshim, është thelbësore që trajnimi profesional të përshtatet me nevojat e sektorit dhe që kompanitë të adoptojnë praktika të qëndrueshme që kontribuojnë në qëndrueshmërinë mjedisore.

Rekomandimet e politikave

Është thelbësore përafrimi i Arsimit dhe Trajnimit Profesional (AFP) me nevojat në rritje të sektorit të gjelbër për të krijuar një fuqi punëtore që është e aftë për të përballuar sfidat e qëndrueshmërisë dhe përgjegjësisë mjedisore. Rekomandimet efektive të politikave janë kritike për këtë shtrirje, duke ofruar një rrugë të qartë për palët e interesuara të AFP-së për t'u përshtatur me ndryshimet në sektor. Këto rekomandime janë direktiva thelbësore që mund të ndikojnë ndjeshëm në mënyrën se si AFP u përgjigjet kërkesave të sektorit të gjelbër.

Një dokument kyç që ofron informacion mbi këtë temë është "Rekomandimi i Këshillit i datës 24 nëntor 2020 për arsimin dhe aftësimin profesional (AFP) për konkurrencë të qëndrueshme, barazi

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

sociale dhe elasticitet" ²⁶. Ky dokument thekson parime të rëndësishme për të siguruar që AFP-ja të jetë fleksibël, të përshtatet shpejt me nevojat e tregut të punës dhe të ofrojë mundësi mësimi cilësor për të gjithë individët. Ai thekson rëndësinë e sistemeve më fleksibël të AFP-së, mundësive më të mëdha për mësimin dhe praktikatat e bazuara në punë, dhe mekanizmat e sigurimit të cilësisë më të mirë.

- ▷ **Përshtatja ndaj nevojave të tregut:** Sigurohuni që AFP-ja të jetë fleksibël në përshtatjen e shpejtë me nevojat e tregut të punës, duke ofruar mundësi mësimi cilësore si për të rinjtë ashtu edhe për të rriturit.
- ▷ **Integrimi i Tranzicionit të Gjelbër:** Përfshirja e tranzicionit të gjelbër dhe qëndrueshmërisë mjedisore në kurrikulat dhe programet e AFP-së, duke mbuluar aftësitë specifike të sektorit dhe profesionit së bashku me ato nëpër sektorë. Kjo përfshin masat që synojnë “gjelbërimin” e programeve të AFP-së, dhënien e njohurive rreth ndryshimeve klimatike, teknologjive të gjelbra, efikasitetit të energjisë, ekonomisë rrethore dhe qëndrueshmërisë mjedisore.
- ▷ **Bashkëpunimi me Industrinë:** Vendosja e bashkëpunimit me palët e interesuara të industrisë për të identifikuar dhe përfshirë aftësitë e nevojshme për tranzicionin e gjelbër në kurrikulat dhe programet e AFP-së.
- ▷ **Rritja e ndërgjegjësimit:** Rritja e ndërgjegjësimit të politikëbërësve, trajnerëve të AFP-së dhe studentëve, së bashku me punëdhënësit në sektor për edukimin e aftësive të gjelbra.
- ▷ **Mundësi të barabarta:** Sigurimi i mundësive të barabarta dhe gjithëpërfshirës në arsim dhe trajnim për t'u kujdesur për individë me prejardhje të ndryshme socio-ekonomike.
- ▷ **Sistemet Kombëtare të Sigurimit të Cilësisë:** Zhvillimi i mëtejshëm i sistemeve kombëtare të sigurimit të cilësisë për të siguruar standardin dhe rëndësinë e programeve të AFP-së.
- ▷ **Zhvillim profesional:** Qasje sistematike dhe mundësi për zhvillimin profesional fillestar dhe të vazhdueshëm të drejtuesve të shkollave, mësuesve dhe trajnerëve për të mbështetur tranzicionin e gjelbër dhe qëndrueshmërinë.
- ▷ **Infrastruktura moderne:** Modernizimi i infrastrukturës së ofrimit të AFP-së për t'i bërë institucionet e AFP-së të qëndrueshme dhe të gjelbra.

Përgjigjet në nivel industrie ose sektori, nëpërmjet organeve të tilla si këshillat e sektorit ose dhomat e tregtisë, kanë arritur tashmë rezultate të konsiderueshme në disa vende (wcms_164629.pdf (ilo.org)). Përveç kësaj, është thelbësore që kompanitë dhe qendrat e trajnimit të punojnë së bashku dhe të jenë në koordinim të vazhdueshëm.

Platforma Global Green Employment është një shembull i një mjeti që lehtëson lidhjen ndërmjet agentëve të biznesit dhe arsimit dhe çdo qytetari që vendos t'i përkushtohet fushës së qëndrueshmërisë.

²⁶ [Rekomandimi i Këshillit të 24 nëntorit 2020 për arsimin dhe aftësimin profesional \(AFP\) për konkurrencë të qëndrueshme, drejtësi sociale dhe elasticitet | CEDEFOP \(europa.eu\)](#)

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

Platforma Globale e Punësimit të Gjellbër (GGE) është një nismë digjitale e nisur nga Iberdrola, e krijuar për të qenë një pikë takimi midis atyre që dëshirojnë të fokusojnë karrierën e tyre të ardhshme në sektorin e punësimit të gjellbër dhe kompanive dhe institucioneve të përkushtuara ndaj qëndrueshmërisë dhe tranzicionit të energjisë. Platforma synon të jetë një referencë për ata që kërkojnë të punojnë në sektorin e gjellbër, duke ofruar mundësi trajnimi dhe vende të lira reklamimi të disponueshme në kompanitë dhe institucionet partnere.

GGE u ofron kompanive dhe institucioneve një katalog ndërkombëtar punësimi dhe trajnimi, dhe po mbyll marrëveshje me universitetet, shkollat e specializuara, qendrat e formimit profesional, kompanitë, institucionet dhe portalet e vendeve të lira të punës. Përveç kësaj, platforma ofron një imazh në kohë reale me një hartë që detajon vendndodhjen e saktë të vendeve të lira dhe kërkesat për punë për secilin profil të listuar, si dhe të dhëna statistikore për punët e gjelbra sipas rajonit.

Për ta përmbledhur, përfrimi i AFP-së me nevojat e sektorit të gjellbër është thelbësor për të krijuar një fuqi punëtore të aftë për të përballuar sfidat e qëndrueshmërisë dhe përgjegjësisë mjedisore. Rekomandimet efektive të politikave, bashkëpunimi ndërmjet subjekteve të ndryshme dhe përshtatja e shpejtë me nevojat e tregut të punës janë elementë kyç për të arritur këtë përfrim.

Plani i Veprimit për Institutet e AFP-së (Udhëzues për krijimin e Planeve të Veprimit për Institutet e AFP-së – CESIE)

Rezultati i ardhshëm i projektit do të shtjellojë udhëzimet për krijimin e një plani veprimi të përshtatur për institucionet e AFP-së. Këto plane do të përcaktojnë hapat strategjikë që institucionet e AFP-së mund të ndërmarrin për të harmonizuar ofertat e tyre me nevojat në zhvillim të Sektorit të Gjellbër, duke siguruar që të diplomuarit të jenë të përgatitur mirë për të kontribuar në rritjen dhe qëndrueshmërinë e sektorit.

Co-funded by
the European Union

Financuar nga Bashkimi Evropian. Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura janë vetëm ato të autorit(ve) dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian ose të Agjencisë Ekzekutive Evropiane të Arsimit dhe Kulturës (EACEA). As Bashkimi Evropian dhe as EACEA nuk mund të mbajnë përgjegjësi për to.

Addressing skills mismatching in the green sector through Digital Upskilling of veT

Coordinator

CENTRO SUPERIOR DE FORMACION EUROPA-SUR SA

Spain

**Albanian Center for Education Care and Training
(ACT CENTER)**

Albania

**Centar za ekonomski, tehnoloski i okolinski razvoj -
CETEOR Sarajevo**

Bosnia and Herzegovina

ZELENI DOM-GREEN HOME UDRUZENJE

Montenegro

EUROTRAINING EDUCATIONAL ORGANIZATION

Greece

CESIE

Italy

CHAMBER OF COMMERCE & INDUSTRY TIRANA

Albania

**Chamber of Commerce and Industry of Banja Luka
Region**

Bosnia and Herzegovina

CSI CENTER FOR SOCIAL INNOVATION LTD

Cyprus

**Co-funded by
the European Union**

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Grant Agreement No 101092398